

Nr 156.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av ett statens skogsutdikningsanslag; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Paul Hellström

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen statsrådet Hellström anför:

I skrivelse den 8 maj 1926 nr 174 har riksdagen anhållit om utredning, huruvida och på vad sätt staten borde, utöver vad nu ägde rum, lämna bidrag för utdikning av sådana enskilda tillhöriga vattensjuka marker, som kunde göras tjänliga för skogsbörd.

Sedan jag för verkställande av den av riksdagen sålunda begärda utredningen jämlikt Kungl. Maj:ts den 23 september 1926 givna bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga, nämligen landshövdingen greve Axel Mörner, ordförande, hovrättsrådet Thor Sjöfors och länsjägmästaren Wilhelm Lothigius, hava berörda sakkunniga den 26 november 1926 avgivit betänkande i

ämnet. I betänkandet hava de sakkunniga hemställt, bland annat, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

a) godkänna vissa av de sakkunniga föreslagna grunder för understöd-
jande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet inom område, varå
skogsvårdslagen ägde tillämpning, av torrlägningsföretag, vilka avsåge
höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande
för skogsbörd;

b) till sådant understödande anvisa för budgetåret 1927—1928 under
benämning *statens skogsutdikningsanslag* ett extra reservationsanslag av
500,000 kronor;

c) medgiva, att under år 1928 finge från statens skogsutdikningsanslag
beviljas statsbidrag å tillhopa 500,000 kronor;

d) antaga ett vid betänkandet fogat förslag till förordning om skogs-
vårdsstyrelsernas förbund; samt

e) såsom bidrag till bestridande av kostnaderna under år 1927 för skogs-
vårdsstyrelsernas förbund anvisa för budgetåret 1927—1928 ett extra
reservationsanslag av 16,000 kronor.

Berörda av de sakkunniga föreslagna grunder för den ifrågasatta under-
stödsverksamheten innefattas i ett betänkandet bilagt förslag till kungörelse
angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag, vil-
ket förslag torde få såsom bilaga A fogas vid detta protokoll.

Över betänkandet hava infordrade yttranden avgivits av statskontoret,
domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och
skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd ävensom av länsstyrelser och
skogsvårdsstyrelser, varjämte skogssällskapet och Sveriges skogsägareförbund
yttrat sig i ärendet.

I årets statsverksproposition har i avbidan på proposition i ämnet under
nionde huvudtiteln, punkten 122, beräknats under titeln statens skogsutdik-
ningsanslag för budgetåret 1927—1928 ett belopp av 200,000 kronor.

Sedan utredningen i ärendet numera avslutats, anhåller jag att få under-
ställa denna anslagsfråga Kungl. Maj:ts prövning.

Inledning.

I förenämnda betänkande hava de sakkunniga till en början redogjort
för *förekomsten av försumpad skogsmark och torvmark* inom olika delar
av landet, dock med undantag av lappmarken. De sakkunniga hava i detta
avseende införskaffat detaljerade uppgifter, som sammanställts i en i be-
tänkandet intagen tabell. Av denna framgår, att inom nyssangivna delar
av landet betydande arealer dylik mark förefinnas såväl å skogar under
skogsvårdslagen som å övriga skogar. Enligt tabellen uppgår å de förra
skogarna arealen försumpad skogsmark till 12,326 kvadratkilometer, arealen
dikningsbar myr till 10,311 kvadratkilometer och arealen möjligen dik-
ningsbar myr till 8,195 kvadratkilometer. Av dessa arealer äro 9,974
kvadratkilometer försumpad skogsmark, 6,363 kvadratkilometer dikningsbar
myr och 7,358 kvadratkilometer möjligen dikningsbar myr belägna i Värm-

land, Dalarna och Norrland, samt återstoden eller 2,352 kvadratkilometer försumpad skogsmark, 3,948 kvadratkilometer dikningsbar myr och 837 kvadratkilometer möjligen dikningsbar myr i södra delarna av landet. De sakkunniga framhålla, att de inom landet utom lappmarken belägna försumpade skogsmarker samt dikningsbara och möjligen dikningsbara myrmarker å skogar, som lyda under skogsvårdslagen, i areal motsvara Malmöhus, Kristianstads, Hallands, Blekinge och Kronobergs län samt norra och södra Möre härader av Kalmar län.

Sedan de sakkunniga därefter i betänkandet redogjort för olika torvmarkstyper och de naturliga förutsättningarna att utnyttja impedimentartade torvmarker för skogsbörd samt för dikningens räntabilitet m. m., hava de lämnat en översikt över *skogsvårdsstyrelsernas hittillsvarande verksamhet för torrläggning av sumpmarker*. I denna översikt framhålles, att enligt en på grundval av skogsvårdsstyrelsernas berättelser verkställd utredning under åren 1905—1925 med bidrag från skogsvårdsstyrelserna utförts dikning och bäckrensning å sammanlagt 3,912 mil, dragande en sammanlagd utgift för skogsvårdskassorna av över 4,500,000 kronor, av vilket belopp större delen utgått direkt till enskilda markägare i form av bidrag. Omfattningen av denna dikningsverksamhet hade emellertid varit mycket olika i skilda delar av landet, allt efter de ekonomiska möjligheter, som stått skogsvårdsstyrelserna till buds, och den betydelse, som dikningsfrågan hade i länen. Främst låge naturligtvis de ekonomiskt bättre situerade skogsvårdsstyrelserna, inom vilkas områden sumptrakterna tillika upptog en stor procent av arealen. Så hade enbart Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västerorrlands och Jämtlands läns skogsvårdsstyrelser tillsammans utbetalt för torrlägningsarbeten å skogsmark ej mindre än nära 4,000,000 kronor, medan de övriga skogsvårdsstyrelserna tillsammans blott kunnat bidra med ca 520,000 kronor. Huru stor areal, som genom ifrågavarande dikning vunnits, kunde med tillgängligt material ej angivas. Räknade man emellertid för denna dikning med 200 meter diken per hektar, vilken siffra erhöle ett visst stöd i för de sakkunniga tillgängliga uppgifter, skulle detta motsvara en torrlagd areal av närmare 200,000 hektar. Härtill komme de arealer, som torrlagts under ledning av och med bidrag från de tidigare verksamma skogsvårdsnämnderna i Västerbottens och Norrbottens län. Denna dikning uppginge för kustlandet till över 220 mil.

Såsom sammanfattande omdöme om skogsvårdsstyrelsernas hittillsvarande torrlägningsverksamhet hava de sakkunniga anfört, *att* med nuvarande organisation vissa orättvisor syntes uppstå genom olika grunder för bidragstilldelning i olika län, varjämte en del mindre lämpliga företag understöddes, *att* överenskommelserna med markägarna ej alltid vore av den form, att det allmännas intresse säkert tillvaratoges, *att* underhållet av med bidrag utförda diken ofta försumrades på ett sätt, som äventyrade den framtida vinsten av arbetet, *att* planläggning, bokföring och statistik

ej kunde lämna uppgift vare sig på torrlagd areal eller på planläggnings- och dikningskostnader per hektar dikad mark *samt att* svårigheterna att samla delägarna till ett gemensamt handlande utgjorde allt för ofta ett avgörande hinder för ett torrläggingsföretags genomförande.

Behovet av statshjälp till skogs utdikning och formen för lämnande av dylik hjälp.
De sakkunniga.

Vad härefter angår behovet av statshjälp för skogsutdikning hava de sakkunniga framhållit, att, såsom förenämnda av de sakkunniga upprättade tabell utvisade, inom de områden av riket, där skogsvårdslagen vore tillämplig, en rik tillgång förefunnnes å försumpade eller eljest vattensjuka marker, som genom utdikning kunde lämpligen göras mera tjänliga för skogsbörd, samt att det vore ett samhällsintresse av stor vikt, att sådan utdikning komme till stånd. Då det emellertid ej kunde förutsättas, att skogsägarna skulle i någon större omfattning vara i stånd att inom rimlig tid av egna medel utföra detta arbete samt det understöd från det allmännas sida, som nu stode till buds i form av bidrag och hjälp från skogsvårdsstyrelserna, vore i hög grad otillräckligt och ojämnt, borde ytterligare understöd från det allmänna anordnas för främjande av dylik utdikning.

Beträffande den form, vari sådant understöd borde utgå, hava de sakkunniga — under framhållande att man hade att välja mellan bidrag utan återbetalningsskyldighet och lån samt en kombination av dessa båda former — stannat vid att förorda användandet av förstnämnda metod. Till stöd för sin ståndpunkt härutinnan hava de sakkunniga anfört bland annat:

I betraktande av att nu ifrågavarande utdikningar, när de vore rätt planlagda och utförda, i allmänhet måste anses vara ekonomiskt räntabla och fördelaktiga, skulle det kunna synas naturligast att välja formen av lån. Härvid vore emellertid åtskilliga omständigheter att beakta.

En princip för statens låneverksamhet på närliggande områden, såväl vad statens avdikningslånefond (förut odlingslånefonden) som vad allmänna och norrländska nyodlingsfonderna anginge, torde vara, att det arbete, som genom lånet utfördes, förutsattes komma att stegra markens alstringskraft i sådan grad och inom sådan tid, att ökningen i avkastningen förmådde motsvara ränta och amortering å lånet under den tid, då detta skulle förräntas och återbetalas. Vid marks torrläggning för användning såsom åker eller vid nyodling eller betesförbättring kunde denna avkastningsökning med någorlunda säkerhet bedömas. Helt annorlunda vore förhållandena vid skogsdikning. Allt efter som marken, som utdikades, vore bevuxen med ett äldre eller yngre, bättre eller sämre skogsbestånd eller utgjordes av mer eller mindre fullständig kalmare, som kanske måste skogsodlas, växlade inträdet av den tidpunkt, då den av utdikningen föranledda förbättringen beredde möjlighet att uttaga ökad avkastning, inom mycket vida gränser. Härtill komme att, då skogen icke liksom åkern och betesmarken gäve årlig skörd utan i stället en följd av år måste förflyta mellan de tillfällen, då man återkomme med avverkningsåtgärder i samma bestånd, dessa periodiska tillfällen, då skogens avkastning uttoges, icke motiverade en regelbunden årlig annuitet. Det torde då befinnas, att en lånerörelse för skogsutdikning ej gärna kunde grundas på ovannämnda princip, enär den i så fall måste konstrueras med växlande amorteringstider och periodiska inbetalningar allt efter de olika sätt, på vilka den genom utdikningen vunna förbätt-

ringen kunde antagas komma att giva avkastning vid avverkning av skog å området.

Härmed vore visserligen icke sagt, att tanken på låneformen fördenskull måste övergivas. Oberoende av nyssberörda låneteoretiska princip vore det uppenbart, att det för en markägare kunde vara förmånligt att till ett utdikningsföretag erhålla lån mot billig ränta och i övrigt goda villkor och således fördela utgiften på en följd av år i stället för att nödgas på en gång av egna medel bekosta hela arbetet. Såge man frågan ur denna mera enkla opportunitetssynpunkt, kunde man ordna lånerörelsen och reglera återbetalningstiden mera fritt, allt efter som man ansåge lämpligast. En undersökning hade därför ansetts böra göras angående de lånesystem, som skulle kunna ifrågakomma.

De statslånefonder, som ovan omnämnts, tillhörde två olika typer. Den ena representerades av statens avdikningslånefond, från vilken staten utlämnade lånen direkt till de enskilda läntagarna och som säkerhet erhöle, sedan lånet blivit genom utslag fäst vid vissa fastigheter, tyst förmånsrätt framför inteckningar. Att utsträcka detta från äldre tider härstammande förmånsrättsinstitut till skogsutdikningslån torde icke vara tänkbart. Icke heller syntes en statens direkta långivning mot annat slag av säkerhet vara att tänka på, bland annat med hänsyn till den vidlyftiga organisation, som då för statens räkning säkerligen bleve oundviklig.

Den andra typen, representerad av nyodlingsfonderna, begagnade sig av låneförmedlare. Ifall denna typ skulle användas för skogsutdikningslån, borde låneförmedlingen uppenbarligen ske genom skogsvårdsstyrelserna. Allvarliga betänkligheter kunde emellertid göras gällande häremot. Skogsvårdsstyrelsernas ställning såsom officiella organ, tillsatta av Kungl. Maj:t, landsting och hushållningssällskap, syntes göra dem föga lämpliga såsom ansvariga läntagare gent emot staten. Deras ekonomi vore blott i begränsad omfattning beroende av deras egna åtgöranden. Utgifterna föranleddes till stor del av deras lagliga skyldighet att öva tillsyn över skogsvårdslagens efterlevnad, och härtill måste under alla förhållanden medel finnas tillgängliga. Deras inkomster vore mycket oberäknliga. Skogsvårdsstyrelserna syntes sålunda icke hava vare sig den fria ställning eller den tryggade ekonomiska grundval, som borde krävas av en organisation, som vore direkt ansvarig läntagare gentemot staten.

Anordnandet av en statlig lånerörelse för främjande av skogsutdikning syntes sålunda möta stora svårigheter. En dylik lånerörelse skulle säkerligen bliva av ganska ringa omfattning och den hjälp, som därigenom skulle beredas skogsdikningsverksamheten, skulle bliva skäligen obetydlig i förhållande till det stora arbete, som vore att utföra.

Då visst icke alla skogsutdikningsföretag gäve utsikt till en någorlunda snart inträffande värdeökning, skulle understöd i låneformen icke i och för sig bliva tillräckligt lockande för att förmå de enskilda skogsägarna, särdeles de mindre, att företaga desamma. De sakkunniga hyste den bestämda övertygelsen, att vida kraftigare hjälp från statens sida än genom en dylik lånerörelse erfordrades för att ävägbringa en skogsutdikningsverksamhet av mera betydande omfattning. Det vore enligt deras åsikt nödvändigt för att vinna avsett resultat att använda metoden av bidrag utan återbetalnings-skyldighet.

Att staten understödde skogsutdikning medelst bidrag utan återbetalnings-skyldighet kunde lika litet anses oberättigat, som att dylikt understöd från statens avdikningsanslag lämnades vid torrlägningsföretag, som avsåge

antingen marks uppodling till åker eller betesförbättring. I bägge fallen förökades värdet av landets naturtillgångar, vilket på mångahanda sätt komme nationen i dess helhet till godo. Den försumpade skogsmarkens utdikning vore, såsom förut framhållits, ett betydande nationalekonomiskt intresse.

Det kunde ifrågasättas att vid skogsutdikning anordna en kombination mellan bidrag och lån i analogi med vad som beträffande torrläggning för odlingsändamål skedde mellan bidrag från statens avdikningsanslag och lån ur allmänna eller norrländska nyodlingsfonden. (Ett lånesystem i likhet med allmänna avdikningslånefondens torde av förut framhållna skäl icke kunna ifrågakomma). På grund av de allvarliga svårigheter och olägenheter, som, på sätt ovan visats, vore förbundna med anlitaandet av skogsvårdsstyrelserna såsom låneförmedlare, borde emellertid enligt de sakkunnigas åsikt en dylik lånerörelse icke heller kombinationsvis anordnas, därest den icke vore av trängande behov påkallad. Något sådant behov kunde dock enligt de sakkunnigas mening icke anses för närvarande föreligga. Ifall bidragsverksamheten icke bleve alltför snävt begränsad, syntes det vara för närvarande tillräckligt att använda denna metod, helst som skogsvårdsstyrelserna ju hade i sin hand att av egna medel i mån av tillgång lämna skogsutdikningsverksamheten understöd utöver statsbidragen. De sakkunniga hade därför ansett tanken på en statlig lånerörelse för nu ifrågavarande ändamål böra för närvarande övergivas.

Yttranden.

Vad de sakkunniga i nyssangivna hänseenden anført och föreslagit har vunnit understöd av flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna.

Lantbruksstyrelsen har härvid erinrat:

I nu gällande bestämmelser för den statliga understödsverksamheten, såvitt anginge torrläggning av mark för jordbruksändamål, hade bortsetts från sådan genom torrläggningen eventuellt uppkommande båtnad, som vore att härleda till förbättring av skogsbörd, varför hänsyn till dylik båtnad icke toges vid bestämmandet av det statsunderstödsbelopp, som vare sig i form av bidrag eller lån finge utgå till torrlägningsföretaget. Det finge emellertid framhållas, att skogsmark ofta inginge såsom en mer eller mindre väsentlig del i dessa företag. I den mån så vore fallet och vid synförrättningen rörande företaget befunnes, att dylik mark tillskyndades viss båtnad genom skogsbördens förbättrande utöver den båtnad, som kunde beräknas uppkomma på samma mark genom förmånligare utnyttjande av densamma till bete eller slätter, frånräknades i enlighet med nyssnämnda bestämmelser den för skogsbörden uppskattade båtnaden såväl vid bedömandet, huruvida ifrågavarande statsunderstöd överhuvud borde utgå till företaget, som även vid bestämmandet av understödets storlek. Emellertid syntes enligt lantbruksstyrelsens uppfattning starka skäl tala för att staten finge under ändamålsenliga former, icke minst med hänsyn till säkerställandet för framtiden av det med dikningen uppnådda resultatet ur skogsnyttans synpunkt, understödja de enskilda skogsägarnas strävanden för ökning av skogsväxten. I fråga om formen för statsunderstöd till skogsdikning ansågo emellertid lantbruksstyrelsen, att förutsättningarna för ett anlitaande av lånevägen borde mera ingående undersökas än vad som skett i de sakkunnigas betänkande. Lämpligheten av en kombination av lån och bidrag torde nämligen icke få anses fullkomligt utesluten.

Domänstyrelsen har anfört:

Givetvis kunde ifrågasättas, huruvida det principiellt vore berättigat, att skattemedel anlitas såsom stöd åt en näring av skogsbrukets natur, åtminstone i större utsträckning än för närvarande vore fallet. Emellertid visade erfarenheten, att privata skogsägare, särskilt de som besatte mindre skogsinnehav, icke utan viss uppmuntran i form av ekonomiskt understöd vore villiga att nedlägga kapital i dikningar. Detta torde främst bero därpå, att dikningsarbeten först efter lång tid kunde lämna avkastning å det nedlagda kapitalet. Skogsägaren svävade också i ovisshet om det värde skogen kunde få i framtiden, vilket ju vore beroende, icke blott av utvecklingen av virkespriserna å världsmarknaden, utan även av framtida omkostnader i skogsbruket, särskilt arbetslöner. Rent privatekonomiskt sett kunde således ett visst dikningsföretag ställa sig rätt tvivelaktigt. Det vore först, när man toge hänsyn till de nationalekonomiska synpunkterna, som detsamma bleve mera lockande. I detta fall hade man att beakta de fördelar för landet, som en produktionsökning i våra skogar åstadkomme genom beredande av tillgång till arbete i skogsbruket och vid förädlingsverken, respektive genom en fördelaktig inverkan på vår handelsbalans. — De dikningsföretag vore till antalet rätt begränsade, som, sedda på kort sikt, vore klart lönande. De åter, som vore lönande, om man såge saken privatekonomiskt, men på lång sikt, vore flera. Toge man slutligen hänsyn till det allmännas intressen, utvidgades i mycket hög grad ramen för bärkraftiga dikningsföretag. Härei såge styrelsen ett starkt skäl, varför just på detta område staten borde kunna lämna sitt stöd i form av kontanta bidrag till verksamhetens bedrivande.

Länsstyrelsen i Uppsala län har framhållit:

Här avsett bidrag borde lämpligast givas i form av räntefritt lån, som ansåges guldets, då uppställda villkor i avseende på dikningens utförande och underhåll blivit fullgjorda. Härigenom underlättades väsentligen ett eventuellt nödvändigt ingripande mot bidragstagaren.

Ett mindretal myndigheter har avstyrkt, att statsmedel toges i anspråk för främjande av torrläggning av mark i ändamål av skogsbörd, eller i varje fall uttalat tvekan om lämpligheten härav.

En dylik ståndpunkt har intagits av *länsstyrelsen i Södermanlands län*, som framhållit, att skogsägarna icke befunno sig i sådant nödläge, att de förtjänade att hjälpas av staten i högre grad än många andra näringsidkare, vilkas arbete och omkostnader bidroge till ökad nationalförmögenhet och ökade arbetstillfällen. *Statskontoret* har ansett det med skäl kunna ifrågasättas, huruvida under nuvarande statsfinansiella förhållanden budgeten borde belastas med utgift för här avsett ändamål. En liknande uppfattning har uttalats av *länsstyrelsen i Kristianstads län*, som emellertid funnit det synnerligen önskvärt, att staten genom förmånliga lån underlättade utdikningsverksamheten.

I likhet med de sakkunniga och flertalet i ärendet hörda myndigheter finner jag det vara ett samhällsintresse av synnerlig vikt, att ökade åtgärder vidtagas för torrläggning av de inom landet förekommande, synnerligen omfattande försumpade marker, som lämpligen kunna göras tjänliga

Departements-
chefen.

för skogsbörd. En utsträckt verksamhet i detta syfte torde emellertid otvivelaktigt förutsätta, att det allmänna på ett mera effektivt sätt än nu understödjer densamma. Såsom de sakkunniga framhållit, är den hjälp, som från skogsvårdskassorna lämnas till detta ändamål, i hög grad otillräcklig och ojämn. Jag tillåter mig erinra, att staten sedan länge såväl genom statsbidrag utan återbetalningsskyldighet som genom lån verksamt befrämjat torrläggning av mark för jordbruksändamål. Väsentligen enahanda skäl, som åberopats till stöd för statens ingripande i sistangivna hänseende, tala jämväl för understödjande från statens sida av utdikning av till skogsbörd tjänlig mark.

Vad angår det sätt, varpå statshjälp bör lämnas för dylik utdikning, finner jag övertvägande skäl tala för de sakkunnigas förslag, att understödet bör utgå i form av bidrag utan återbetalningsskyldighet. Därest en omfattande och mera allmän skogsdikningsverksamhet skall kunna åstadkommas inom landet, torde det vara nödvändigt, att statshjälpen anordnas på sådant sätt, att den enskilde därigenom beredes en påtaglig och avsevärd fördel. Den nationalekonomiska betydelsen av denna verksamhet är ock otvivelaktigt sådan, att ett statligt understödjande av densamma i nyssangivna form måste anses motiverat. Det stora flertalet av de hörda myndigheterna hava på denna punkt utan tvekan anslutit sig till de sakkunnigas förslag. Ätminstone till dess närmare erfarenhet vunnits om verkningarna av en statlig, i denna form bedriven verksamhet i förevarande syfte torde därför de sakkunnigas förslag härutinnan böra följas.

*Vilka skogar
bör stats-
hjälpen avse?
De sak-
kunniga.*

De sakkunniga hava förordat, att den föreslagna statshjälpen skulle begränsas att avse skogar under skogsvårdslagen. De sakkunnigas ståndpunkt härutinnan har grundats därå, att enligt deras uppfattning den ifrågasatta understödsverksamheten borde i huvudsak handhavas av skogsvårdsstyrelserna, vilka ej hava att taga befattning med andra skogar än de nyss angivna. Bland de under skogsvårdslagen lydande skogar ingå även skogar, som ägas av landsting och primärkommuner, dock med undantag av städer, och vilka skogar i regel förvaltas av skogssällskapet.

Beträffande de enskilda skogar, som ej lyda under skogsvårdslagen, hava de sakkunniga erinrat, att dessa skogar utgjordes av:

1) skogar, som vore underkastade förordningen angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden (den s. k. lappmarkslagen) samt lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden;

2) allmänningskogar i Västerbottens och Norrbottens län samt inom Kopparbergs och Gävleborgs län vid storskifte avsatta häradsallmänningar och besparingsskogar; och

3) skyddsskogar samt vissa skogar å flygsandsfälten inom Hallands län.

Beträffande skogarna under 3) hava de sakkunniga uttalat, att dessa med hänsyn till beskaffenhet och läge nu torde böra lämnas alldeles å

sido. Skogarna under 2) torde enligt vad de sakkunniga framhållit merendels lämna så stor avkastning, att denna borde kunna lämna nödiga medel för utförande å skogsområdet av de torrlägningsföretag i syfte av skogsbörd, som kunde vara tillrädliga. Något behov av statsunderstöd till dylika företag å dessa skogar kunde därför ej anses förefinnas. Vad slutligen angår skogarna under 1) hava de sakkunniga erinrat, att enligt ett inom jordbruksdepartementet utarbetat förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden skogsvårdsavgifter skulle komma att upptagas såväl från nyssangivna skogar som från samtliga allmänna och allmänningssskogar i lappmarkerna. Sedan viss del av dessa avgifter överlämnats till domänstyrelsen såsom ersättning för handhavandet av lappmarkslagen och lagen om husbehovsskogar, skulle enligt förslaget återstoden av avgifterna disponeras för främjande av skogsvårdsåtgärder å skogarna under nyssnämnda två lagar. De sakkunniga hava framhållit, att enligt berörda förslag ökad möjlighet skulle beredas för understödjande av skogsvårdsåtgärder å samma skogar samt att man vid sådant förhållande gjorde klokt i att under någon tid låta erfarenheten utvisa, huruvida och i vilken mån ökade medel för skogsutdikningsändamål i dessa trakter behövde beredas. De sakkunniga ansåge därför, att för närvarande borde anstå med beredande av ytterligare medel till skogsutdikningar å enskilda skogar under lappmarkslagen samt lagen om husbehovsskogar.

Vad de sakkunniga sålunda föreslagit rörande omfattningen av den ifrågasatta statliga understödsverksamheten har i de avgivna yttrandena tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Yttranden.

Även jag finner mig böra förorda de sakkunnigas förslag i denna del. Jag tillåter mig härvid erinra, att förenämnda förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden genom proposition nr 43 förelagts innevarande års riksdag. Förslaget förutsätter, att skogsvårdsavgifter skola från och med den 1 januari 1928 upptagas från enskilda och allmänna skogar i lappmarkerna samt disponeras på sätt i samma förslag angivits. Åtminstone under den nya lagstiftningens första giltighetstid torde skogsvården å de under lappmarkslagen och husbehovsskogslagen lydande skogar, skogsdikningsverksamheten härvid inbegripen, kunna i nöjaktig omfattning understödjas genom berörda avgifter.

Departements-
chefen.

Med avseende å anordnandet av den ifrågasatta bidragsverksamheten hava de sakkunniga i förenämnda kungörelseförslag upptagit ett flertal bestämmelser. Jag torde nu få redogöra för de viktigare av dessa.

Enligt förslaget må bidrag från det ifrågasatta skogsutdikningsanslaget anvisas till utförande av torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstrings-

Huvudgrunderna för bidragsverksamhetens anordnande.

De sakkunniga.

förmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd. Ansökan om bidrag till dylikt företag skall ingivas till vederbörande skogsvårdsstyrelse, som har att med eget utlåtande underställa frågan skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd. Skogsvårdsstyrelsen skall härvid meddela uppgifter om företaget enligt av centralrådet fastställt formulär samt bifoga de handlingar rörande ärendet, som centralrådet föreskriver. För att kunna komma i betraktande vid utdelandet av bidrag från de för löpande budgetåret tillgängliga statsmedel skall sådan framställning vara inkommen till centralrådet före den 1 december.

Å centralrådet ankommer att efter granskning av handlingarna besluta om beviljande av statsbidrag. Härvid skall iakttagas, att bidrag främst lämnas till sådana företag, som befinnas mest förtjänta av understöd. Centralrådet fastställer även arbetsplan för de företag, till vilka bidrag beviljas. Är ärende av den omfattning eller beskaffenhet i övrigt, att för dess fullständiga utredning erfordras sådan speciell sakkunskap, som finnes företrädd inom lantbruksstyrelsen eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, åligger det centralrådet att, innan beslut fattas, från vederbörande styrelse inhämta yttrande i ämnet.

Centralrådet skall underrätta statskontoret om de bidragsbelopp, som beviljats till varje särskilt företag, varefter statskontoret, på rekvisition av vederbörande skogsvårdsstyrelse, till denna utanordnar bidragsbeloppen till de företag, varmed denna har att taga befattning. Skogsvårdsstyrelsen utbetalar sedermera bidragen i viss ordning till vederbörande bidragstagare. I avvaktan på medlens användning för avsett ändamål förvaltas de av skogsvårdsstyrelsen samt skola av denna särskilt bokföras och redovisas. Uppstående ränteinkomst tillfaller skogsvårdsstyrelsen.

Å skogsvårdsstyrelsen ankommer även att upprätta kontrakt med bidragstagaren samt att utöva inseende och kontroll över torrlägningsarbetets utförande och dess underhåll m. m.

Årligen före den 1 april skall skogsvårdsstyrelsen till centralrådet avgiva redogörelse i två exemplar över rörelsen under nästföregående år, och skall centralrådet efter granskning av redogörelsen med eget utlåtande före den 1 juni överlämna det ena exempläret till statskontoret.

Såsom allmän motivering för sitt förslag i denna del hava de sakkunniga anfört:

Vid anordnandet av bidragsverksamheten kunde olika metoder komma i fråga. Att för handhavandet av denna verksamhet ute i orterna skogsvårdsstyrelsernas medverkan borde anlitas, torde visserligen icke tarva särskild motivering. Skogsdikningens främjande vore ju en viktig del av de uppgifter, som tillkomme dessa styrelser, och de hade skogligt utbildad personal för ärendenas handläggning. Beträffande sättet för medelsfördelningen kunde emellertid olika meningar råda.

Det kunde sålunda tänkas, att det tillgängliga statsanslaget fördelades med större klumpsummor mellan respektive skogsvårdsstyrelser efter vissa bestämda regler, såsom fallet vore beträffande statsanslaget till skogsvårdens

befrämjande, samt att de särskilda skogsvårdsstyrelserna därefter finge själva antingen ordna bidragsverksamheten såsom de funne för gott eller ock sköta denna verksamhet under iakttagande av vissa av Kungl. Maj:t givna bestämmelser. Även om skogsvårdsstyrelserna kunde anses äga förutsättningar att använda medlen på bästa sätt, ansågo dock de sakkunniga denna metod icke vara lämplig. Stora svårigheter skulle säkerligen uppstå vid finandet och tillämpandet av en rättvis fördelningsgrund skogsvårdsstyrelserna emellan. Det hade ifrågasatts, att såsom dylik grund skulle antagas arealen av till skogsbörd tjänliga försumpade marker inom de särskilda skogsvårdsstyrelsernas områden. Emellertid kunde härvid icke alla sumpmarker räknas lika. Sålunda vore deras beskaffenhet ytterst växlande. Vidare borde icke blott naturbeskaffenheten vara avgörande, utan även belägenhet och många andra omständigheter måste beaktas. En omständighet, som övade stort inflytande, vore befolkningens större eller mindre intresse för företag av ifrågavarande slag. Utan medverkan av den enskilde markägaren kunde påtagligen ingenting uträttas. Det finge för övrigt framhållas, att de ytterst approximativa uppgifter vi ägde om sumpmarkernas förekomst i olika landsdelar icke gäve tillräckligt noggrann upplysning om deras fördelning å skogar under skogsvårdslagen och andra skogar. Den ifrågasatta fördelningsgrunden måste därför betecknas som oanvändbar. Någon annan grund, efter vilken anslaget skulle kunna i förväg fördelas mellan skogsvårdsstyrelserna, syntes ej heller kunna angivas. Den enda rätta fördelningsgrunden borde väl vara det vid varje tillfälle konstaterade behovet, men detta framkomme endast, sedan kännedom vunnits om de företag, för vilka efter nödiga undersökningars slutförande ansökan om bidrag föreläge.

Man komme då närmast till det system, som vid torrläggning för odlingsändamål representerades av allmänna avdikningsanslaget. De särskilda företagen finge där med varandra konkurrera om bidrag. Detta syntes ock i detta fall vara det naturligaste. Visserligen torde den modifikation böra ske, att i någon mån hänsyn vid fördelningen toges till att skilda orter bleve tillgodosedda medelst bidrag, men någon viss fördelningskvot för de särskilda skogsvårdsstyrelsernas områden borde icke stadgas. Genom en sådan fördelning på grund av inkomna ansökningar om bidrag till redan undersökta företag vunnos ock, att, när ansökningarna därtill gäve anledning, hela det tillgängliga anslaget kunde utdelas. Vid en fördelning i förväg kunde däremot lätt inträffa, att ett odisponerat överskott uppstode å en viss ort, under det att bidragsandelen icke räckte till på en annan.

De sakkunniga hade av dessa skäl funnit det lämpligast, att bidragsverksamheten anordnades i nära överensstämmelse med det för bidrag från statens avdikningsanslag tillämpade systemet. Atskilliga avvikelser måste emellertid göras. En av dessa torde böra redan här omnämnas.

Vid avdikningsanslaget kunde ansökningar ingivas till lantbruksstyrelsen när som helst under året. När granskningen hunnit omfatta ett lämpligt antal företag, avläte styrelsen skrivelse till Kungl. Maj:t om statsbidrag till dem, vilket plägade ske flera gånger om året. Beträffande skogsutdikningsbidrag, vid vilka ortsintressena vore på grund av skogsvårdsstyrelsernas mellanställning mera framträdande, ville det synas lämpligare, att en viss bestämd dag stadgades, inom vilken styrelsernas framställningar om bidrag borde vara ingivna, för att de skulle kunna samtidigt tagas under behandling och vägas mot varandra.

De sakkunniga hava vidare framhållit, att ett genomförande av det av

dem förordade systemet med avseende å medelsfördelningen förutsatte ett centralorgan med uppgifter, i viss mån liknande dem, som vid understöd-jande av torrlägningsföretag för odlingsändamål tillkomme lantbruksstyrelsen. Berörda organ borde, bland annat, väga mot varandra olika orters och olika företags intressen och den större eller mindre befogenheten i de från skilda håll framkomna anspråken på understöd. I skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd syntes ett dylikt lämpligt centralorgan vara att finna. För handhavandet av dessa ärenden syntes det dock bliva nödvändigt, att centralrådet försåges med ett mera utvecklade kansli än nu samt att även dess egen verksamhet bleve ordnad på ett mera fast och konstant sätt.

De sakkunniga hava ansett det tvivelaktigt, huruvida bestämmanderätten i sista hand över statsbidrag borde förbehållas Kungl. Maj:t eller anförtros åt centralrådet, men förklarar sig ej finna någon avgörande betänklighet mot att anförtro centralrådet befogenhet att å statens vägnar besluta om bidrags beviljande inom det årliga totalbelopp, som kunde bliva bestämt av riksdagen. Därest åt centralrådet uppdroges fullgörandet av statsuppgifter av nyssangivna maktpåliggande beskaffenhet, torde emellertid skogsvårdsstyrelsernas förbund och centralrådet böra förlänas en mera officiell karaktär än nu vore fallet. Förbundets och centralrådets huvuduppgifter samt grunddragen av deras organisation torde sålunda böra regleras genom författningsbestämmelser, tillkomna i samma ordning som förordningen angående skogsvårdsstyrelser.

I överensstämmelse med den av de sakkunniga sålunda uttalade uppfattning hava dessa framlagt förslag till förordning om skogsvårdsstyrelsernas förbund ävensom förslag till omorganisation av centralrådets kansli samt till höjning av det till centralrådet nu utgående statsanslag.

Såsom ett särskilt skäl för sitt förslag rörande centralrådets befogenhet med avseende å beviljande av bidrag hava de sakkunniga framhållit, att genom detsamma undvekes, att Kungl. Maj:t betungades med behandlingen av ett kanske mycket stort antal ärenden. Detta stode väl tillsammans med den under senare tid alltmera framhållna önskvärldheten av decentralisation av sådana ärenden, som icke oundgängligen krävde Kungl. Maj:ts beslut. Genom den föreslagna anordningen befordrades för övrigt snabbheten i ärendenas avgörande och en del rätt onödiga skrivelser och kostnader undvekes.

Yttranden.

Av de i ärendet hörda myndigheterna hava *statskontoret, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, åtta länsstyrelser* och *åtta skogsvårdsstyrelser* tillstyrkt de sakkunnigas förslag i förevarande avseende eller lämnat detsamma utan erinran. Statskontoret har härvid framhållit, att den av de sakkunniga föreslagna anordningen för handläggningen av bidragsverksamheten torde kunna anses lämplig, särskilt med hänsyn till önskvärldheten, att densamma utövades med minsta möjliga omgång.

I nära överensstämmelse med grunderna för de sakkunnigas förslag har

skogssällskapet förordat, att Kungl. Maj:t skulle direkt utlämna här avsedda bidrag på därom för varje dikningsföretag av vederbörande jordägare framställd begäran. Ansökningar om bidrag borde därför före viss dag ingivas till Kungl. Maj:t, åtföljda av yttranden av vederbörande myndighet. I sammanhang härmed har skogssällskapet framhållit, att sällskapet utginge därifrån, att åt sällskapet skulle uppdragas att beträffande de till sällskapet anslutna skogarna handlägga sådana ärenden av ifrågavarande natur, som med avseende å de under skogsvårdsstyrelsernas tillsyn stående enskilda skogar överlämnades åt berörda styrelser.

Lantbruksstyrelsen har gjort gällande, att skogsvårdsstyrelserna och centralrådet ej kunde anses äga tillräcklig kompetens att granska ansökningar om här avsedda statsbidrag samt att jämväl med hänsyn till skogsvårdsstyrelsernas och centralrådets allenast halvofficiella karaktär lämpligheten av den av de sakkunniga föreslagna organisationen kunde sättas starkt ifråga. De administrativa uppgifter, som enligt de sakkunnigas förslag skulle tilläggas centralrådet, gäve därjämte anledning till att i detsamma se fröet till ett blivande ämbetsverk för handläggande av hithörande frågor, en utveckling, som syntes oförenlig med statsmakternas ställning till administrationen i allmänhet. Däremot kunde enligt lantbruksstyrelsens mening den föreslagna understödsverksamheten utan större svårighet inordnas under de på ifrågavarande områden sakkunniga centrala myndigheterna, domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen. Härvid kunde samarbete anordnas mellan dessa myndigheter under sådan form, att den rent tekniska granskningen av dikningsförslagen verkställdes hos lantbruksstyrelsen samt domänstyrelsens sakkunskap huvudsakligen anlätades för prövning av den påräknade nyttan av skogsbörden.

Av övriga myndigheter, som yttrat sig i förevarande fråga, hava domänstyrelsen och centralrådet samt fjorton länsstyrelser och sexton skogsvårdsstyrelser förordat, att det ifrågasatta skogsutdikningsanslaget fördelades med vissa klumpsummor mellan de särskilda skogsvårdsstyrelserna samt att åt dessa uppdroges att av dem sålunda tilldelade belopp enligt fastställda direktiv utlämna bidrag till vederbörande skogsägare. Anslaget fördelning mellan skogsvårdsstyrelserna borde enligt vissa av dessa myndigheters mening verkställas av centralrådet, medan andra av dem hävdat, att fördelningen borde verkställas av Kungl. Maj:t efter förslag av centralrådet eller domänstyrelsen eller bådadera. Beträffande de grunder, efter vilka fördelningen borde ske, hava åtskilliga myndigheter, särskilt i Norrland, föreslagit, att hänsyn härvid borde tagas till arealerna försumpade dikningsbara marker inom de särskilda skogsvårdsstyrelseområdena, varemot från ett flertal andra håll gjorts gällande, att fördelningen borde ske med hänsyn till det inom sagda områden konstaterade behovet av bidrag, sådant detta behov kommit till uttryck genom hos skogsvårdsstyrelserna gjorda och av dessa godkända ansökningar om bidrag. Då skogsvårdsstyrelse hos Kungl. Maj:t eller den myndighet, som hade att verkställa fördelningen av anslaget, gjorde framställning om

erhållande av andel därav, borde den därför vara pliktig att bifoga förteckning över de inom dess verksamhetsområde upprättade och av styrelsen godkända förslag till dikningar, till vilka statsbidrag söks.

Sveriges skogsägareförbund, som anslutit sig till sist angivna mening, har framhållit, att det vore tänkbart, att skogsvårdsstyrelserna kunde åläggas att vid ingivandet av sina petita till fördelningsmyndigheten gradera dessa. De kunde exempelvis meddela, att visst bidragsbelopp begärts till sådana dikningar, vilkas utförande ur produktionssynpunkt ansåges vara synnerligen önskvärt, medan ett annat angivet belopp önskats för sådana arbeten, vilka med hänsyn till gagnet av dikningen ansåges böra komma i andra hand. En dylik gradering av anslagskraven från de olika styrelserna gjorde det möjligt för vederbörande myndighet att vid fördelningen mellan dem taga hänsyn även till de nationalekonomiska produktionssynpunkterna.

Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län har närmare redogjort för den utredning, som enligt styrelsens mening varje skogsvårdsstyrelse borde förebibringa för att ådagalägga behovet av dikningsanslag inom dess verksamhetsområde, ävensom huru anslaget fördelning mellan olika skogsvårdsstyrelser borde ske. samt i dessa hänseenden anfört:

Dikningsverksamheten med statsbidrag kunde betydligt förenklas och i stort sett ordnas så, att de olika skogsvårdsstyrelserna upptoge ansökningar om dikningsbidrag och granskade dessa samt med stöd av sin lokalerfarenhet uppgjorde en approximativ kostnadsberäkning för årets dikningar, som med angivande av företagens omfattning m. m. enligt fastställda blankettformulär skulle överlämnas till centralrådet, som hade att sammanställa desamma samt med eget yttrande överlämna dem till Kungl. Maj:t, som sedan hade att slutgiltigt fördela tillgängligt statsanslag för året de olika skogsvårdsstyrelserna emellan. Skogsvårdsstyrelsen hade därefter att på marken planlägga och kostnadsberäkna årets dikningsföretag inom ramen av fastställt statsbidrag och eventuellt för övrigt tillgängliga medel.

Departements-
chefen.

Den av de sakkunniga föreslagna anordningen för bidragsverksamhetens handhavande, enligt vilken samtliga ansökningar om bidrag skulle jämte viss utredning rörande vederbörande dikningsföretag underställas granskning av centralrådet, som därefter hade att besluta om beviljande av bidrag till respektive företag, är givetvis i viss mån ägnad att trygga tillämpningen av enhetliga och likformiga principer vid bidragstilldelningen samt att underlätta bedömandet av de särskilda företagens förutsättningar och lämplighet. Å andra sidan får emellertid ej förbises, att centralrådets prövning av inkomna bidragsansökningar och dikningsförslag måste helt grundas å de till rådet ingivna handlingarna och sålunda bliva beroende av dessas innehåll. Då emellertid vissa av de förhållanden, som böra vara grundläggande för beviljande av bidrag, äro av den svårbedömbara natur, att en riktig uppfattning av desamma i allmänhet förutsätter besiktning på stället eller en ingående lokalkännedom, är berörda arbetsform givetvis ägnad att i ej oväsentlig grad förringa prövningens värde. Därjämte är

att märka, att centralrådet med hänsyn till sin nuvarande sammansättning och allmänna organisation ej kan anses särskilt lämpad för handhavandet av ifrågakvarande prövning, vilken arbetsuppgift skulle delvis förändra dess karaktär. Det kan även befaras, att en dylik ökning i rådets arbetsbörda skulle lända till men för dess övriga verksamhet. Härtill kommer att, såsom de sakkunniga framhållit, fullgörandet av ifrågakvarande uppgift skulle nödvändig-göra en avsevärd utökning av centralrådets kansli, vilken skulle draga betydande kostnader.

Med hänsyn till det nu anförda finner jag mig ej kunna biträda de sakkunnigas förslag i denna del. I likhet med flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna anser jag det överhuvud ej vara nödigt, att utdelningen av bidrag till respektive företag verkställs av en central myndighet, då denna uppgift lämpligen torde kunna anförtros åt vederbörande skogsvårdsstyrelser. Med den ingående kännedom om vederbörande torrlägningsföretags förut-sättningar, som skogsvårdsstyrelserna kunna förvärva sig, och den sakkun-skap, varöver dessa förfoga genom hos dem anställda forstliga biträden, torde det med fog kunna antagas, att styrelserna skola vara i stånd att på ett tillfredsställande sätt handhava denna uppgift. Genom uppdragandet åt styrelserna av här avsedda befogenhet skulle även den fördelen vinnas, att hela den ifrågasatta understödsverksamheten skulle läggas i styrelsernas händer, varigenom styrelsernas intresse för denna givetvis skulle ökas. Att märka är, att skogsvårdsstyrelserna redan nu ombetros att av allmänna medel utdela bidrag till skogsvårdsåtgärder, inklusive skogsdikning.

Med nu angivna uppfattning finner jag mig böra förorda, att det ifråga-satta skogutdikningsanslaget fördelas i klumpsummor emellan de särskilda skogsvårdsstyrelserna samt att denna fördelning verkställs av Kungl. Maj:t. Av det anslagsbelopp, som sålunda tilldelats varje skogsvårdsstyrelse, bör denna äga att enligt fastställda grunder bevilja bidrag till sådana torrlägg-ningsföretag, som i de sakkunnigas förslag angivits.

Vad angår de grunder, efter vilka anslaget bör fördelas mellan de särskilda skogsvårdsstyrelserna, anser jag övervägande skäl tala för att fördelningen företrädesvis sker med hänsyn till det vid varje tillfälle inom vederbörande skogsvårdsstyrelseområde konstaterade behovet av bidrag, sådant detta behov kommit till uttryck genom gjorda ansökningar om bidrag. För att komma i betraktande vid fördelningen bör ansökningen avse bidrag i enlighet med de fastställda bidragsvillkoren, vilket prövas av vederbörande skogsvårdsstyrelse, samt vara av denna tillstyrkt. Förteckning över sålunda granskade och till-styrkta ansökningar, avfattad enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär, bör årligen av respektive skogsvårdsstyrelse före viss dag insändas till jordbruksdepartementet tillika med framställning om det anslagsbelopp, skogs-vårdsstyrelsen önskar få sig tilldelat. Detta belopp bör givetvis ej överstiga summan av de i berörda ansökningar avsedda bidragen. Innan sagda fram-ställningar prövas av Kungl. Maj:t, torde utlåtande i ärendet böra infordras från centralrådet.

Vad angår förslaget, att skogsvårdsstyrelserna skulle åläggas att i sina framställningar om anslagstilldelning gradera de av dem tillstyrkta bidragsansökningarna med hänsyn till vederbörande dikningsföretags ekonomiska bärighet, tillåter jag mig framhålla, att redan förenämnda fordran, att bidragsansökningarna skola uppfylla fastställda bidragsvillkor, innebär en viss dylik gradering, såsom i det följande kommer att närmare belysas. Att härutöver uppställa fordran på särskilda uppgifter rörande företagens räntabilitet anser jag ej behöfligt för själva anslagsfördelningen.

Med ledning av nu angivna synpunkter bör Kungl. Maj:t äga att pröva, huru fördelningen lämpligast må ske.

Sedan anslaget blivit av Kungl. Maj:t fördelat mellan respektive skogsvårdsstyrelser, bör det varje styrelse tilldelade beloppet genom statskontoret ställas till styrelsens förfogande. Denna bör härvid till statskontoret avgiva förbindelse att använda berörda belopp enligt gällande föreskrifter. Ifrågasvarande medel böra av skogsvårdsstyrelsen särskilt bokföras och redovisas, och bör därå upplupen ränta tillgodoföras samma medel.

Såsom allmän norm för skogsvårdsstyrelse vid beviljande av bidrag torde, i anslutning till vad de sakkunniga härutinnan föreslagit, böra gälla, att bidrag skall främst lämnas till sådana företag, som finnas mest förtjänta av understöd. Vad angår de övriga villkor, som böra gälla med avseende å bidrags beviljande, torde jag få redogöra för dessa i det följande. I sammanhang med lämnande av bidrag till visst företag bör skogsvårdsstyrelsen även fastställa arbetsplan för detta.

I de sakkunnigas förslag har särskilt berörts det fall, att ärende angående beviljande av statsbidrag till visst torrlägningsföretag är av den omfattning eller beskaffenhet i övrigt, att för dess fullständiga utredning sådan speciell sakkunskap erfordras, som finnes särskilt företrädd inom lantbruksstyrelsen eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och hava de sakkunniga med avseende å detta fall föreslagit, att, innan beslut fattades om beviljande av bidrag, yttrande i ämnet skulle infordras från vederbörande styrelse. Då emellertid, på sätt jag i det följande kommer att närmare framhålla, såsom villkor för beviljande av bidrag till sådant företag, varom nu är fråga, bör gälla, att företaget handlagts vid syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen samt nämnda lag innefattar garanti, att erforderlig sakkunskap i förekommande frågor finnes representerad hos synemännen eller dessas sakkunniga biträden, finner jag meddelande av föreskrift i det av de sakkunniga angivna syftet ej vara av behovet påkallat.

Mot de sakkunnigas förslag, att det skall ankomma å skogsvårdsstyrelse att upprätta kontrakt med vederbörande bidragstagare samt att utöva in-seende och kontroll över torrlägningsarbetenas utförande och underhåll m. m. finner jag ej anledning till erinran. Likaledes tillstyrker jag de sakkunnigas förslag om skyldighet för skogsvårdsstyrelse att årligen avgiva redogörelse över sin verksamhet i förevarande avseende under nästföregående

är. Dylig redogörelse torde emellertid böra avlämnas till Kungl. Maj:t, som bör hava att vidtaga erforderliga åtgärder för redogörelsens granskning

Vad angår skogssällskapets framställning, att sällskapet i avseende å ifrågasvarande bidragsverksamhet måtte beredas enahanda ställning som skogsvårdsstyrelse, tillåter jag mig erinra, att sällskapet har till uppgift att verka för bildande av s. k. skogsallmänningar i kommuners, allmänna inrättningsars och stiftelsers ägo och att medverka vid dessas förvaltning. Med hänsyn härtill och då enligt de grunder, som böra gälla för beviljande av bidrag till juridiska personer och som jag i det följande kommer att närmare beröra, bidrag i regel ej torde böra tilldelas sådana skogsägarekategorier, som äro anslutna till skogssällskapet, synas åtminstone för närvarande tillräckliga skäl ej föreligga att tillerkänna sällskapet en sådan särställning i förevarande avseende, som av sällskapet ifrågasatts.

Med den organisation av bidragsverksamheten, som jag här föreslagit, torde någon ändring i centralrådets karaktär eller organisation eller någon utökning av dess kansli ej vara påkallad. De av de sakkunniga härutinnan framlagda förslag torde därför ej böra föranleda någon åtgärd.

Jag torde härefter få övergå till den viktiga frågan om proceduren vid dikningsförslags upprättande. I sammanhang härmed torde jag jämväl få beröra spørsmålet om underhåll av torrlägningsarbete, vartill statsbidrag utgått.

I förstnämnda hänseende hava de sakkunniga förordat, att förslag till utförande av dikningsföretag, vartill statsbidrag finge utgå, skulle, därest och i den mån i företaget ingående torrlägningsarbete ansåges böra vidmakthållas under längre tid än tio år, vara upprättat vid syneförrättning enligt bestämmelserna i 10 kap. vattenlagen men finge eljest vara uppgjort i den ordning, varom centralrådet ägde meddela närmare bestämmelser.

Beträffande underhåll av med statsbidrag utfört torrlägningsarbete hava de sakkunniga föreslagit att, därest förslag till dikningsföretag icke upprättats vid syn enligt 10 kap. i vattenlagen, bidragstagaren skulle i kontraktet rörande företaget förbinda sig att underhålla torrlägningsarbetet i den omfattning och under den tid, som i kontraktet bestämdes, vid äventyr att skogsvårdsstyrelsen ägde att, efter besiktning av två ojäviga män, på den försumliges bekostnad verkställa arbetet. Vidare har härutinnan föreslagits, att alla med statsbidrag utförda arbeten skulle i den omfattning och under den tid, som bestämts vid syn enligt 10 kap. vattenlagen eller i det upprättade kontraktet, av vederbörande delägare i företaget underhållas, intill dess sådan underhållsskyldighet kunde varda andra i laga ordning ålagd eller vederbörande från underhållsskyldigheten befriats. Övervakande av underhållsskyldigheten skulle ankomma å vederbörande skogsvårdsstyrelse. Därest underhållsskyldigheten försummades, skulle beträffande företag, vartill förslag upprättats vid syn enligt 10 kap. vatten-

Proceduren vid dikningsförslags upprättande samt underhåll av med statsbidrag utfört arbete.

De sakkunniga.

lagen, med avseende å bristens botande och uttagandet av därför erforderliga kostnader hos den försumlige gälla vad därom stadgades i 13 kap. 17 § nämnda lag, och skulle befogenhet att i här avsett fall bota bristen och uttaga därför erforderlig kostnad hos den försumlige tillkomma vederbörande skogsvårdsstyrelse.

Till stöd för förslaget i förevarande avseenden hava de sakkunniga anført bland annat:

För bedömande av beskaffenheten av den procedur, som vid planläggning av dikningsföretag borde iakttagas, vore ett klarläggande av frågan om underhållsskyldigheten av avgörande betydelse.

Den dikning, som krävdes för torrläggning, kunde vara av skilda slag. Ett dikessystem, som icke vore av allt för liten omfattning, torde sålunda bestå av dels ett större avlopp, dels vissa från detsamma utgående huvuddiken, dels ett utgrenat nät av smärre diken, i viss mån motsvarande vad som vid torrläggning för odlingsändamål kallades tegdiken, och dels laggdiken för torrläggningens områdes avskärning från angränsande mark. Allt efter företagens omfattning kunde vissa av dessa dikeskategorier minskas i betydelse eller alldeles bortfalla. I underhållsavseende förhölle de sig olika. De större avloppens och huvuddikenas bibehållande för framtiden torde sålunda nästan alltid vara en nödvändig förutsättning för att själva torrläggningen skulle äga bestånd. Detsamma torde i regel gälla laggdikena, varemot beträffande den mindre grendikningen det ofta vore tillräckligt, att den underhölls blott under en kortare tid. Om nu staten lämnade bidrag utan återbetalningsskyldighet till sådana diken, vilka borde allt framgent underhållas, syntes staten också böra, liksom vid odlingsavdikning, fordra säkerhet för att sådant underhåll ägde rum och att det kunde i nödfall framtvingas även gent emot ny ägare till marken, på det att statens penningar icke måtte bli bortkastade genom att dikena lämnades att gå igen. Huru dylik säkerhet skulle kunna vinnas, hade redan förut varit föremål för en noggrann utredning, som närmare omförmäldes i propositionen nr 82 till 1926 års riksdag angående statens verksamhet till främjande av avdikning av mark i odlingssyfte. Det hade därvid ådaga lagts, att den enda användbara och fullt betryggande utvägen att ernå sådan säkerhet vore, att själva förslaget upprättades vid syneförrättning enligt bestämmelserna i 10 kap. vattenlagen. Härigenom bleve underhållsskyldigheten lagligen bunden vid de deltagande fastigheterna. Enligt stadgandet i 13 kap. 17 § vattenlagen kunde vidare, när försummelse i underhållet ägde rum vid torrläggningens företag, som utförts med bidrag av statsmedel, under villkor att arbetet vederbörligen underhölls, vederbörande myndighet, efter i föreskriven ordning verkställd besiktning, själv låta bota bristen samt genom utmätningsman omedelbart uttaga kostnaden härför av den försumlige. Härigenom vore sörjt för att tillsynen över underhållsskyldighetens fullgörande bleve effektiv. För vinnande av enahanda garantier beträffande företag, som understöddes medelst bidrag från statens skogsutdikningsanslag, borde uppenbarligen syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen äga rum, såvitt anginge sådan dikning, vars underhåll måste säkerställas för längre tid framåt.

Det kunde ifrågasättas, huruvida det icke borde föreskrivas, att dylik syn städse skulle hava verkställts, för att bidrag kunde erhållas. Genom den frihet från åliggandet att vid synen använda gode män, varom Kungl. Majt

torde komma att framlägga förslag för riksdagen, bleve besväret och kostnaderna vid dylik syn avsevärt minskade. Ifall, som önskligt vore, viss personal hos skogsvårdsstyrelserna erhöle kompetens som syneförrättare, bleve proceduren vid syn icke mycket mer omständlig och betungande än en av samma personal verkställd vanlig undersökning. Det finge tillika framhållas, att begagnandet av syneproceduren kunde vara av vikt även ur andra synpunkter än underhållets. Sälunda måste syn enligt 10 kap. vattenlagen äga rum i det fall, att företaget berörde flera fastigheter samt frivillig överenskommelse om deltagande i detsamma icke kunde åstadkommas mellan alla intresserade.

Likväl hade de sakkunniga icke ansett sig böra förorda obligatorisk syn vid alla skogsutdikningsföretag. Skälen härtill vore huvudsakligen av praktisk natur. En säkerligen mycket stor mängd av dessa företag bleve var för sig av skäligen obetydlig omfattning och enkel beskaffenhet. Detta framginge bland annat av erfarenheten från skogsvårdsstyrelsernas hittillsvarande utdikningsverksamhet. Då skogsutdikningsföretagen kunde förväntas skola, åtminstone inom de större skogsvårdsstyrelseområdena, stiga till ett ganska stort antal årligen samt bliva belägna på vitt skilda delar av området, vore det angeläget, att tillräckligt stor personal stode till förfogande för undersökningarnas verkställande. Eljest skulle alltför lång tid upptagas av resor mellan förrättningsställena och arbetsresultatet under den ganska korta undersökningssäsongen skulle bliva alltför litet i förhållande till kostnaderna. En stor tidsutdräkt vid en undersökningsförrättning vållades även av den orsaken, att dessa utdikningsföretag icke liksom odlingsavdikningen behövde ligga i viss närhet av odlad och med vägar försedd bygd utan kunde vara belägna nästan hur avlägset som helst, när de efter torrläggningens fullbordande icke krävde någon särskild skötsel. Det vore av dessa skäl önskligt, att icke överkvalificerad och alltför dyr arbetskraft användes vid de små företagen, utan borde vid dem plan och kostnadsförslag kunna liksom hittills upprättas av personal i länsskogvaktares ställning och med dessas allmänna kompetens. Att tillerkänna dylik personal befogenhet såsom syneförrättare enligt 10 kap. vattenlagen hade emellertid icke ansetts kunna komma i fråga. De spörsmål, som kunde uppkomma vid dylik syn, vore av den ömtåliga natur, att de krävde vida högre kompetens. För att å ena sidan icke över hövan inskränka och fördyra undersökningsverksamheten och å andra sidan äga garanti för erforderlig sakkunskap, när frågor av större betydelse eller av mer invecklad beskaffenhet förekomme, hade de sakkunniga stannat vid att förorda, att syn skulle förklaras erforderlig, allenast därest och i den mån i företaget ingående torrlägningsarbete ansåges böra vidmakthållas under längre tid än 10 år. De övriga omständigheter, som ibland gjorde syn önskelig eller nödvändig, vore förestavade i delägarnas intresse och syntes icke ur statsbidragets synpunkt böra göra synen obligatorisk. Vid företag, där allenast en kortare tids underhåll ansåges göra tillfyllest och garanti härför kunde erhållas utan syneförrättning, exempelvis genom borgenssäkerhet, kunde undersökningen anförtros åt personer med lägre kompetens. Visserligen löpte man härvid den risken, att underhållsskyldigheten icke kunde göras gällande gent emot ny ägare till marken, men då dessa mindre företag väl i allmänhet berörde endast en jordägare samt underhållsskyldigheten i allt fall vore begränsad till en kort tidsperiod, syntes det vida bättre att taga denna risk än att anordna en så tung och dyrbar apparat, att den komme att motverka ändamålet med hela skogsutdikningsrörelsen. Det finge för övrigt

framhållas, att jämligt 7 kap. 36 § fjärde stycket vattenlagen prövning av framtida underhållets fördelning kunde påkallas, även när dike upptagits utan föregående syneförrättning. Det vore emellertid önskvärt, att närmare bestämmelser meddelades av central myndighet beträffande sådan enklare förrättning, som nu berörts, på det att alla betydelsefulla omständigheter därvid kunde bliva beaktade och riktigt bedömda.

Att en kortare underhållstid än 10 år mängen gång kunde vara tillfyllest, sammanhänge med det förhållandet, att den skog, som till följd av torrläggningen uppväxte på området eller som redan funnes där och genom torrläggningen finge ökad tillväxtenergi, ägde förmåga att i betydlig mån uppsuga vattnet och sålunda hålla marken vid lämplig fuktighetsgrad.

Då de sakkunniga föreslagit, att syn enligt vattenlagen skulle i vissa fall vara en nödvändig förutsättning för att bidrag kunde utgå, avsåge de dock icke, att underhållsskyldighet för all framtid skulle i dessa fall ovillkorligen äga rum beträffande hela dikessystemet. För vissa delar därav kunde, liksom vid de förut nämnda mindre företagen, en kortare tids underhållsskyldighet vara tillräcklig. Därför borde vid synen bestämmelse kunna meddelas därom, att vissa diken icke behövde underhållas längre än viss angiven tid. För underhållets fullgörande under sagda tid gäve synen lika fullgod säkerhet som beträffande det övriga underhållet.

Uttranden.

Även beträffande förevarande frågor hava bland de hörda myndigheterna rätt delade meningar.

De sakkunnigas förslag har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av, bland andra, *statskontoret, domänstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* och *centralrådet* samt ett *flertal länsstyrelser* och *skogsvårdsstyrelser*.

Länsstyrelsen i Örebro län har förordat komplettering av förslaget med bestämmelser i syfte att tillförbinda ny ägare av fastighet, till vilken här avsett statsbidrag utgått, skyldighet att i förekommande fall ansvara för vederbörligt underhåll av för ändamålet utförda arbeten.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att dikningsförslag, till vilket statsbidrag finge utgå, städse skulle vara upprättat vid syn enligt 10 kap. vattenlagen. Till utveckling av denna ståndpunkt har lantbruksstyrelsen anført:

Den av de sakkunniga föreslagna uppdelningen av här avsedda dikningsförslag i två olika grupper med hänsyn till förfarings sättet vid deras upprättande vore enligt lantbruksstyrelsens mening ej att tillråda, därest lika rätt till statsbidrag skulle bibehållas för båda grupperna. Lantbruksstyrelsens mångåriga erfarenhet av liknande statlig understödsverksamhet berättigade till det påståendet, att praktiskt taget ingen garanti i fråga om underhållet komme att förefinnas vid de företag, som enligt de sakkunnigas förslag bleve verkställda utan syneförrättning. Det kunde även med tämligen stor visshet förutses, att dessa företag ingalunda komme att inskränkas till att omfatta endast ett fåtal eller att avse enbart sådan »mindre grendikning», som omnämndes i förslaget. Det finge nämligen icke anses helt uteslutet, att bedömandet, huruvida företaget behövde underhållas längre tid än tio år, kunde tänkas i viss mån röna inverkan av en förklarlig benägenhet att söka undgå syneförrättning. För övrigt torde ifrågavarande smärre utdikningsföretag, vilka, enligt vad de sakkunniga framhållit, skulle medföra så kraftig ökning av skogens självdränerande förmåga, att de upptagna

dikena inom några år bleve överflödiga, knappast kunna hänföras till sådana arbeten, som borde understödjas med statsmedel. Därmed skulle enligt lantbruksstyrelsens uppfattning kraven på statsbidrag komma att ledas in på ett område, som väl borde kunna uteslutande hänvisas till jordägarens eget initiativ. Ifrågavarande »mindre grendiken» syntes även vara att närmast jämföra med tegdikning av jordbruksjord, vilken dikning — ehuru densamma i motsats mot vad fallet vore med den här ifrågavarande skogsdikningen måste allt framgent underhållas för tryggande av den vunna torrläggningseffekten — icke ansetts vara av beskaffenhet att böra understödjas med bidrag från statens avdikningsanslag eller lån från statens avdikningslånepend. Slutligen finge i denna fråga frambållas att, sedan det fundamentala kravet på syneförrättning såsom villkor för erhållande av statsunderstöd numera blivit fastslaget och bestämmelse därom införd i vederbörande författningar angående statsbidrag och lån till torrläggningsföretag för höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter- eller betesvall samt därigenom, till bätnad för såväl statsintresset som de enskilda jordägarna, garanti vunnits för vidmakthållandet av företagen ävensom en fastare organisation av desamma inåt och utåt, ett frångående av detta krav på ett med nämnda torrläggningsföretag så närbesläktat arbetsområde som det här ifrågavarande icke syntes böra tagas under övertvägande annat än under förutsättning, att synnerligen starka skäl därtill föreläge. Detta kunde ingalunda sägas vara fallet i fråga om det nu föreliggande förslaget om bidrag av statsmedel till sådana dikningsföretag å skogsmark, som icke förberetts genom syneförrättning enligt vattenlagen. Lantbruksstyrelsen funne på grund av vad sålunda anförts, att dylika företag borde helt uteslutas från rätt till erhållande av nu ifrågasatt statsbidrag.

Skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län har funnit det mest ändamålsenligt, att frågan, under vilka förutsättningar dikningsförslag skulle vara upprättat vid syneförrättning enligt vattenlagen, ej reglerades genom någon författningsföreskrift utan att det överlätes åt vederbörande skogsvårdsstyrelse att bestämma, huru i varje särskilt fall med hänsyn till föreliggande omständigheter härutinnan skulle förfaras, därvid avseende uteslutande borde fästas vid arbetets omfattning och storleken av de därmed förändade kostnaderna, vilka vore bestämmande för statens risk.

Övriga myndigheter, som yttrat sig i denna fråga, hava avstyrkt, att såsom villkor för bidrag till här avsett torrläggningsföretag föreskrefves, att företaget handlagts vid syn enligt vattenlagen, eller hemställt, att sagda villkor i varje fall måtte givas en mera begränsad tillämpning än de sakkunniga förutsatt. *Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län* har sålunda uttalat att, då de flesta dikningsföretag vore av enkel beskaffenhet, alla onödiga formaliteter måtte undvikas och obligatorisk syn endast i yttersta undantagsfall förekomma. — *Länsstyrelserna och skogsvårdsstyrelserna i Gotlands, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län* hava gjort gällande, att den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen om vissa dikningsförslags upprättande vid syn borde ersättas med föreskrift, att viss del av ifrågavarande bidrag skulle av vederbörande skogsvårdsstyrelse avsättas till en fond, avsedd att användas till underhåll av de arbeten, var-

till bidrag utgått. En dylik anordning skulle befrämja ett gott förhållande mellan skogsägarna och skogsvårdsstyrelserna, under det underhållsskyldighetens framtvingande genom exekutivt förfarande, vilket förutsattes i fråga om företag, som tillkommit efter syn enligt vattenlagen, skulle i hög grad motverka det enskilda intresset för skogsdikning. Därjämte vore att märka, att syneförfarandet vore allt för kostsamt, omständligt och tidsödande. — *Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län* har framhållit, att det i de allra flesta fall torde vara nödvändigt, därest ej ändamålet med dikningen skulle förfelas, att dikena — åtminstone huvudgraven — underhålles under längre tid än tio år samt att i följd härav dikningsförslags uppgörande vid syn enligt vattenlagen skulle bliva regel vid ett genomförande av de sakkunnigas förslag. Detta skulle emellertid onödigtvis försvåra och fördyra dikningsföretagen. Erforderlig säkerhet för dikningarnas underhållande torde kunna erhållas genom upprättande av kontrakt mellan skogsvårdsstyrelsen och markägaren samt ställande av borgen för kontraktets fullgörande. Vid fastighetens överlåtande till ny ägare ginge visserligen denna säkerhet förlorad, men risken härav torde uppvägas av den lägre kostnaden för dikningsplanernas upprättande och det större antal dikningar, som vid tillämpning av denna anordning kunde understödjas. — *Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län* har anmärkt att, då enligt de sakkunnigas förslag markägarna skulle själva bestrida 50 procent av dikningskostnaderna, de måste förutsättas hava intresse för dikningarnas vidmakthållande, vadan den föreslagna dyrbara kontrollen över underhållsskyldighetens fullgörande finge anses obehörlig.

Av *vissa myndigheter* har framhållits, att frågan, huruvida visst torrlägningsarbete borde vidmakthållas under längre tid än 10 år, ej kunde avgöras annorledes än genom besiktning å stället samt att även vid en dylik besiktning ett riktigt besvarande av denna fråga kunde vara svårt. Genomförandet av en uppdelning av företagen efter nyssnämnda grund skulle därför bliva dyrbart och osäkert.

Departements-
chefen.

Med avseende å förevarande spörsmål torde jag till en början få erinra, att det av de sakkunniga omförmälda lagförslaget, enligt vilket syn rörande dikningsföretag i vissa fall skulle kunna förrättas utan anlåtande av gode män och som genom proposition nr 2 förelagts innevarande års riksdag, numera blivit av riksdagen antaget. I förslaget stadgas, bland annat, att vid syneförrättning rörande dikningsföretag biträde av gode män ej erfordras, med mindre till prövning förekommer fråga om ersättning till delägare i företaget eller annan eller ock förrättningsmannen för bestämmande av delaktigheten i företaget anser sådan uppskattning av båtnaden, som i 10 kap. 60 § vattenlagen föreskrives, böra vid förrättningen verkställas. Enligt dessa bestämmelser torde i flertalet fall syneförrättning rörande dikningsföretag kunna handläggas utan biträde av gode män.

På sätt av de sakkunniga framhållits, bör vid beviljande av statsbidrag

till här avsedda torrlägningsföretag principiellt fordras, att företag, var- till statsbidrag utgår, behörigen underhålles. I annat fall föreligger givet- vis risk, att de medel, staten anvisar för ifrågavarande ändamål, utgivas utan verklig nytta. Såsom av utredningen i ärendet framgår, kan i fråga om underhållsskyldighetens fullgörande säkerhet ej vinnas på annat sätt än att företaget handlägges vid syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen, varigenom underhållsskyldigheten bindes vid de fastigheter, som genom dikningen tillskyndas båtнад, samt kan vid ådagalagd försummelse på exe- kutiv väg framtvingas, även om fastigheterna övergått till nya ägare. I överensstämmelse härmed har ock såsom villkor för statsbidrag till företag, som avse torrläggning av mark i ändamål av dess utnyttjande såsom åker eller ständig slätter eller betesvall, föreskrivits, att förslag till företaget skall vara upprättat vid sådan syn, som nyss sagts. Ett liknande villkor torde därför ock principiellt böra stadgas med avseende å statsbidrag till här avsedda torrlägningsföretag.

Av skäl, som av de sakkunniga angivits, torde emellertid i fråga om vissa mindre dikningsföretag fordran på förrättande av syn böra efter- givas. Ett strängt fasthållande av detta krav även beträffande nyssan- givna företag skulle i verkligheten innebära, att dessa i många fall skulle utestängas från möjlighet att erhålla statsbidrag. För vinnande av syftet med ifrågavande bidragsverksamhet är emellertid uppenbarligen av vikt, att även de mindre företagen kunna tilldelas bidrag och sålunda intresse för skogsdikningen skapas hos det stora flertalet av landets skogsägare.

På grund av vad sålunda anförts, finner jag mig böra tillstyrka de sak- kunnigas förslag, att här avsett företag skall, därest och i den mån i före- taget ingående torrlägningsarbete anses böra vidmakthållas under längre tid än 10 år, vara handlagt vid syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen.

Frågan, huruvida visst torrlägningsarbete bör vidmakthållas under längre eller kortare tid än tio år, skall givetvis prövas av vederbörande skogsvårdsstyrelse, och bör denna prövning äga rum, innan förslag upp göres till dikningsföretaget. Innan skogsvårdsstyrelsen avgör en dylik fråga, torde väl i många fall vara nödvändigt, att någon styrelsens befattnings- havare med högre forstlig utbildning verkställer besiktning av den mark, som är avsedd att ingå i företaget, men, då en dylik besiktning kan ske formlöst och ej sällan torde vara av enkel beskaffenhet, synes detta ej be- höva medföra större tidsutdräkt eller mera avsevärda kostnader. I vissa fall torde för övrigt förevarande fråga kunna avgöras utan dylik besiktning med ledning av de uppgifter om företaget, som sökanden och vederbörande länsskogvaktare lämnat eller som eljest äro för skogsvårdsstyrelsen till- gängliga.

Vad angår torrlägningsarbete, beträffande vilket enligt det nu anförda förrättande av syn ej bör utgöra villkor för bidrag, är uppenbart, att även i fråga om planläggning av dylikt arbete vissa garantier måste uppställas, därest statsbidrag skall kunna utgå till detsamma. I nära anslutning till

vad de sakkunniga härutinnan föreslagit, torde dylika garantier lämpligen böra och kunna ernås genom särskilda, av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter.

Av den ståndpunkt jag nu intagit med avseende å proceduren vid dikningsförslags upprättande följer, att jag även tillstyrker de sakkunnigas förslag rörande underhållet av här avsedda torrlägningsarbeten. Däremot finner jag mig ej böra biträda de av åtskilliga myndigheter framställda förslagen, att inom varje skogsvårdsstyrelseområde viss del av statsbidragen skulle avsättas till en fond, avsedd att användas för dylikt underhåll. Rent principiellt sett synes det böra åligga vederbörande markägare att, sedan ett dikningsarbete blivit med statsunderstöd utfört, utan ytterligare dylikt understöd fullgöra underhållet av arbetet. Härtill kommer, att anordnande av en statlig bidragsverksamhet även i fråga om underhållet skulle vara ägnat att hos markägaren försvaga insikten om hans skyldighet i förevarande avseende samt att i hög grad öka skogsvårdsstyrelsernas arbetsbörd.

Förrättnings-
män.

De sak-
kunniga.

I sitt betänkande hava de sakkunniga även ingått på frågan, vilka personer som borde äga behörighet dels att förrätta syn rörande skogsutdikningsföretag, dels ock att uppgöra förslag till sådana företag, rörande vilka enligt det förut anförda syn ej skulle erfordras. De sakkunniga hava härvid framhållit, att behörighet i förstberörda hänseende borde tillerkännas länsjägmästarna samt särskilda hos skogsvårdsstyrelserna anställda dikningsledare. Kompetens såsom dikningsledare borde enligt de sakkunnigas förslag tillkomma allenast den, som genomgått skogshögskolans jägmästar- eller forstmästarkurs och därjämte förvärvat erforderlig praktisk erfarenhet vid skogsutdikningsföretag. I det senare hänseendet borde enligt de sakkunnigas mening behörighet tillkomma även personer med länskogvaktares utbildning och allmänna kompetens, därvid dock förutsattes, att länsjägmästarna eller de särskilda dikningsledarna gäve berörda personal nödiga anvisningar och instruktioner.

Yttranden.

Vad de sakkunniga i förevarande avseende föreslagit har vunnit understöd i *flertalet* av de avgivna yttrandena. *Lantbruksstyrelsen* har emellertid hävdad, att den vid skogshögskolans jägmästar- och forstmästarkurser meddelade vattentekniska och rättsliga utbildningen vore otillräcklig för att medföra kompetens att handlägga syneförrättning rörande skogsutdikningsföretag i andra fall än då företaget från såväl teknisk som juridisk synpunkt vore av särskilt enkel natur. Enligt nu gällande bestämmelser tillkomme behörighet i förevarande avseende lantbruksingenjörerna, och föreläge enligt lantbruksstyrelsens mening ej tillräckliga skäl att utsträcka denna behörighet till andra befattningshavare. — *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har gjort gällande, att länsjägmästares och särskild dikningsledares befogenhet att handlägga syneförrättning enligt vattenlagen borde in-

skränkas till sådana företag, som ej berörde annan mark än befintlig eller blivande skogsmark. För övriga fall borde lantbruksingenjör i vanlig ordning anlitas med skyldighet för denne att tillkalla skogsvårdsman som biträdande förrättningsman. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har även starkt ifrågasatt, om åt länsskogvaktare och därmed jämförliga kunde tillerkännas kompetens att handhava planläggandet av företag, som avsåges skola erhålla statsbidrag av ifrågavarande slag, alldeles oberoende av om underhållet behövde utsträckas över mer än tio år eller icke. — *Domänstyrelsen* har uttalat, att utomordentlig vikt borde fästas därvid, att planer för statsunderstödda dikningsföretag upprättades av fullt kompetenta personer samt med all den omsorg och insikt, som saken krävde. De sakkunniga syntes ock hava haft full förståelse härför. Styrelsen ville dock framhålla, att sträng urskillning borde iakttagas vid anförtröende av dylika arbeten åt länsskogvaktare, med hänsyn till den utbildning dessa ägde, samt att det vore önskvärt, att därtill, så långt ske kunde, anlidades högskolebildad personal.

Då, på sätt förut framhållits, ifrågavarande bidragsverksamhet bör hand-
 havas av skogsvårdsstyrelserna, är det givetvis önskvärt, att hos dessa an-
 ställd personal företrädesvis anlitas för uppgörande av förslag till skogs-
 utdikningsföretag. Enär de flesta dylika företag torde bliva av mindre
 omfattning och av enkel natur, lär den hos styrelernas anställda personalen
 med högre skoglig utbildning i allmänhet få anses kompetent att upprätta
 förslag i förevarande avseende, och gäller detta även sådana fall, då före-
 tag, som nyss sagts, skola handläggas vid syneförrättning enligt vatten-
 lagen. Det torde dock vara önskvärt, såsom ock av de sakkunniga före-
 slagits, att särskilda repetitionskurser i hithörande ämnen anordnas vid
 skogshögskolan för nyssangivna personal och denna sålunda beredes ökad
 kompetens i förevarande avseende. Vad angår företag, som äro av mera
 invecklad beskaffenhet eller avse reglering av vattenståndet i större vatten-
 drag, sjöar eller andra vattensamlingar, torde emellertid berörda personal i
 regel ej äga tillräcklig kompetens, utan torde vid uppgörande av förslag
 till dylika företag såsom särskild förrättningsman böra förordnas lantbruks-
 ingenjör eller annan sakkunnig person.

Departements-
 chefen.

Jag tillåter mig erinra, att enligt vattenlagen behörighet att handlägga
 syneförrättning rörande här avsedda torrlägningsföretag må av Kungl.
 Maj:t tilldelas antingen viss tjänstemannagrupp eller ock särskild person,
 som på grund av avlagda kunskapsprov och praktisk erfarenhet i här av-
 sedda ämnen finnes därtill lämplig. Vid blivande prövning av frågan om
 medgivande av behörighet i nyssangivna avseende för skogsvårdsstyrelsernas
 förenämnda personal lär den Kungl. Maj:t ej underlåta att tillse, att dylik
 behörighet tillerkännes ifrågavarande befattningshavare allenast i den mån
 de äga erforderlig kompetens.

De sakkunniga hava gjort gällande, att behörighet att uppgöra förslag
 till företag, rörande vilka enligt det förut anförda syn ej skulle erfordras,

borde tillkomma även personer med länsskogvaktares utbildning och allmänna kompetens, därvid de sakkunniga dock förutsatt, att länsjägmästarna eller de särskilda dikningsledarna gäve berörda personal nödiga anvisningar och instruktioner. Jag anser det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida länsskogsvaktare och med dem likställda befattningshavare i regel äga tillräcklig utbildning för handhavandet av en dylik uppgift. Även i fråga om dylika företag torde här avsedd behörighet i allmänhet böra tillerkännas allenast skogsvårdsstyrelsernas befattningshavare med högre skoglig utbildning. Detta hindrar givetvis ej, att dessa vid dikningsförslagens uppgörande äga anlita vederbörande länsskogsvaktare såsom biträden i fråga om arbete, som lämpligen kan anförtros åt dem.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut rörande förevarande anslagsfråga, meddela närmare bestämmelser angående behörighet såväl att förrätta syn enligt vattenlagen rörande skogsutdikningsföretag som ock att uppgöra förslag till dylika företag, som enligt vad förut anförts ej behöva handläggas vid dylik syn. I sammanhang härmed böra jämväl erforderliga ändringar vidtagas i kungörelsen den 10 mars 1922 angående gottgörelse åt synemän vid vissa syneförrättningar.

Visst förhållande mellan båtnadsvärde och torrläggningskostnad såsom villkor för statsbidrag.

De sakkunniga.

Såsom villkor för beviljande av statsbidrag till visst företag eller del därav hava de sakkunniga föreslagit, att värdet av båtnaden i avseende å markens utnyttjande för skogsbörd skulle överstiga kostnaden för torrläggningen med minst en tredjedel av denna kostnad, dock att i undantagsfall, när särskilda skäl därtill vore, statsbidrag kunde beviljas, om värdet av båtnaden vore mindre än nyss sagts men uppginge minst till samma belopp som kostnaden för torrläggningen.

I motiveringen till förslaget i denna del hava de sakkunniga anført:

En mycket viktig fråga vore, i vilka fall och med vilka belopp understöd kunde beviljas med hänsyn till å ena sidan kostnadssumman för företaget och å den andra båtnadsvärdet. Härvid måste bestämda garantier uppställas för att statens gäva finge en verkligt nyttig användning. I detta syfte föresloges, bland annat, att de företag, där båtnaden icke uppginge till minst samma belopp som torrläggningskostnaden, absolut utestängdes från möjligheten att erhålla bidrag samt att jämväl de sämst räntabla företagen, åtminstone i början av bidragsverksamheten, i regel utslötas härifrån. Detta kunde lämpligen ske därigenom, att det föreskrevs, att bidrag i regel icke finge utgå, därest icke båtnaden med visst proportionellt belopp överstege kostnaden. De sakkunniga hade stannat vid att föreslå detta belopp till en tredjedel av kostnaden. Naturligtvis kunde en annan proportion väljas, men om allenast ett lägre överskottsbelopp stadgades, skulle icke någon särdeles effektiv begränsning åstadkommas, och ett högre belopp, t. ex. hälften, skulle kanske bortskära alltför många företag. I undantagsfall borde dock, när särskilda skäl därtill vore, statsbidrag kunna beviljas, även om värdet av båtnaden vore mindre än nyss sagts, men blott om det uppginge till minst samma belopp som kostnaden för torrläggningen. En sådan föreskrift om visst överskjutande båtnadsbelopp, som nu föreslagits, finnes visserligen icke beträffande bidrag från statens avdikningsanslag.

Där krävdes blott, att kostnaden icke överstege båtnaden, och ej ens detta krav vore absolut, utan bidrag kunde undantagsvis beviljas, även om kostnaden stege till högre belopp än båtnaden. Man kunde ju då hålla före, att en sådan regel som den nu beträffande skogsutdikning föreslagna vore alltför sträng. Man kunde därvid göra gällande, att staten hade intresse av att så mycket försumpad skogsmark som möjligt gjordes mer produktiv. Men då torrlägningsområdena vore så ofantligt stora och många, hade de sakkunniga funnit det vara klokt och försiktigt, att man började med de i ekonomiskt avseende bästa. Såsom en regel i största allmänhet syntes sålunda kunna anbefallas att ägna sig åt utdikning av den skogbevuxna försumpade marken, innan man grepe sig an med egentlig kalmark, samt att i regel giva företräde åt sådan mark, som syntes äga de största förbättringsmöjligheterna. Svårigheten att rätt bedöma båtnaden hade också i viss mån varit för de sakkunniga ett skäl att förorda en sådan säkerhetsmarginal som den nu föreslagna.

De sakkunniga hava i betänkandet jämväl uttalat sig rörande sättet för båtnadens beräkning vid här avsedda företag. Sedan de sakkunniga härvid erinrat om bestämmelsen i 7 kap. 22 § första stycket vattenlagen, att med avseende å mark, vars nytta av torrläggning bestode i höjning av dess alstringsförmåga, skulle såsom båtnad (jordförbättring) anses den genom företaget åstadkomna höjningen däri genom torrläggning intill ett djup av 1.2 meter, hava de vidare i detta avseende anført bland annat:

Den höjning av markens alstringsförmåga, som bleve en följd av utdikningen, berodde i mycket hög grad av det växtsamhälle, genom vilket denna alstringsförmåga kunde komma till uttryck. Allt efter som marken vore kal eller skogbevuxen, allt efter som beståndet utgjordes av plantskog eller mer utvuxen, yngre eller äldre, skog, allt efter beståndets slutenhetsgrad, de däri ingående trädslagen och en mångfald andra omständigheter kunde båtnaden av ett torrlägningsföretag i syfte av skogsbörd växla snart sagt oändligt. Då i vilket fall som helst markens alstringsförmåga vore grunden för den värdetillväxt, som inträdde på det å densamma befintliga skogsbeståndet, och visade sig just härigenom, borde bestämmelserna i nys anförda ställe i vattenlagen enligt de sakkunnigas mening givetvis tolkas så, att vid båtnadsberäkningen hänsyn borde tagas även till den växande skogen. — Uppenbarligen borde på detta sätt båtnadsberäkning ske även vid sådana mindre företag, där syn icke förekomme.

Det vore oförnekligt, att en riktig uppskattning av båtnaden vore vid skogsutdikning ganska svår. Vi ägde ännu en rätt ofullständig kännedom om huru och i vilken mån den växande skogen reagerade för torrläggning. Visserligen torde på grund av vetenskapliga undersökningar och gjorda erfarenhetsrön vissa anvisningar kunna meddelas till ledning för förrättningsmännen vid båtnadens beräkning. Dock torde det knappast vara möjligt att redan nu uppställa några allmängiltiga och pålitliga regler för beräkning av denna båtnad. Det syntes därför bliva nödvändigt att i detta avseende bedöma varje utdikningsärende för sig på grund av föreliggande förhållanden och lämna åt den skogsvetenskapliga försöksverksamheten samt praktiken att smänigom utforna dylika regler. Det finge emellertid framhållas, att vid båtnadsberäkningen hänsyn borde tagas bland annat till den värdeökning skogen vunne genom kvalitetsförbättring och genom att kunna utväxa till grövre och värdefullare dimensioner.

Då frågan, huruvida bidrag borde utgå, samt i vissa fall jämväl storleken av bidragsbeloppet borde vara beroende av relationen mellan förbättringsvärdet och kostnaden för företaget, måste båtnaden beräknas så noggrant som möjligt och angivas med ett fixt belopp. Detta belopp borde framkomma efter behörig diskontering av den framdeles å skilda tider påräkneliga ökningen i avkastningsvärdet och under hänsyn till alla övriga på frågan inverkan omständigheter, så att det kunde såsom nuvärde jämföras med kostnaden.

Yttranden.

I de avgivna yttrandena hava de sakkunnigas förslag rörande stadgande av visst förhållande mellan båtnadsvärdet och kostnaden för torrläggningen såsom villkor för bidrag föranlett åtskilliga erinringar.

Skogsvårdsstyrelserna i Kristianstads, Malmöhus, Älvsborgs och Väster-norrlands län hava sålunda gjort gällande, att bidrag borde i regel kunna utgå, så snart båtnadsvärdet uppginge till minst samma belopp som torrläggningens kostnaden. Till stöd härför har anförts, att det kunde ifrågasättas, huruvida ej staten hade större intresse av att understödja mindre lönande dikningsföretag än sådana, som lämnade stor båtnad i förhållande till kostnaden. Därest intet understöd lämnades till de förra, bleve de helt visst ej utförda, vilket nationalekonomiskt sett innebure en förlust.

Ett flertal länsstyrelser och skogsvårdsstyrelser har avstyrkt, att vid beviljande av bidrag hänsyn toges till båtnadsvärdet, enär detta vid skogsdikningsföretag vore synnerligen vanskligt att exakt beräkna. Frågan, om visst företag vore förtjänt att understödjas genom statsbidrag, borde enligt dessa myndigheters mening avgöras efter annan grund än förhållandet mellan berörda värde och kostnaden för företaget. Såsom lämplig dylik grund har *skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län* föreslagit, att företagen skulle graderas med hänsyn därtill, huruvida de omfattade ur markbiologisk synpunkt godartade eller ej godartade marker samt välbelägna eller ej välbelägna sådana, samt att alla företag, som av vederbörande skogsvårdsstyrelse med nämnda gradering ansåges likvärdiga, borde äga samma möjlighet till bidrag. — *Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län* har förordat meddelandet av en allmän bestämmelse i förevarande avseende av det innehåll, att det väntade resultatet av dikningen borde väl motsvara kostnaden härför. — *Länsstyrelsen i samma län* har uttalat, att det torde vara nödvändigt, att man nöjde sig med att konstatera, dels vilken ungefärlig areal som komme att undergå förbättring genom en ifrågasatt torrläggning, och dels ett relativt värde av förbättringen i jämförelse med andra företag. Efter dessa grunder torde skogsvårdsstyrelserna hittills hava fördelat till skogsdikning utgående bidrag. — *Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län*, med vilken länsstyrelsen därstädes instämt, har anført, att, därest en generell begränsning av dikningsbidragen genomfördes, denna omständighet i förening med de i förhållande till behovet små belopp, som komme att för ifrågavarande ändamål ställas till varje skogsvårdsstyrelsens förfogande, komme att utgöra den bästa garanti för att dessa bidrag icke bleve förbrukade å mindervärdiga marker. Skogs-

vårdsstyrelsen förutsatte härvid, att allmänna direktiv rörande bidragsverksamheten komme att utfärdas av Kungl. Maj:t. En liknande uppfattning har framförts av *länsstyrelsen i Kronobergs län*. — *Länsstyrelsen och skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län* hava uttalat, att den ekonomiska gräns, inom vilken det vore lämpligt att binda kapital i skogsdikning, torde lättast kunna fastställas av vederbörande skogsvårdsstyrelse eller av domänstyrelsen. — Slutligen har *skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län* framhållit, att, därest föreskrift meddelades om den maximikostnad per hektar avdikad mark, som här avsett torrlägningsföretag inom varje skogsvårdsstyrelseområde finge betinga, garanti härigenom skulle vinnas mot ekonomiska företag, varjämte allmänna direktiv kunde utfärdas, att inom varje skogsvårdsstyrelseområde de mest lättdikade markerna samt sådana torrläggningar, som av särskilda orsaker ansåges lämpliga att få till stånd, i första hand borde komma till utförande. En liknande uppfattning har uttalats av *skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län*.

Domänstyrelsen har förklarat sig ej hava något väsentligt att erinra mot de villkor för statsbidrag, som av de sakkunniga föreslagits, men framhållit, att det vore förenat med betydande svårighet att vid här avsedda företag beräkna båtnadsvärdet. Det torde emellertid kunna förväntas, att tillfredsställande praxis i detta avseende skulle kunna utbildas.

Vid bedömandet av föreliggande spörsmål bör uppmärksammas, att i fråga om torrlägningsföretag, som skola handläggas vid syneförrättning enligt vattenlagen, värdet av den genom torrläggningen uppkommande båtnad enligt sagda lag måste bestämmas för fastställande av vederbörande markägares delaktighet i företaget. För dessa företags vidkommande är sålunda en uppskattning av båtnadsvärdet ofrånkomlig. Med hänsyn härtill och då det otvivelaktigt är en riktig princip, att här avsett statsbidrag tilldelas allenast räntabla företag eller sådana, där båtnadsvärdet minst uppgår till kostnaden för företaget, synes uppenbart, att denna princip bör tillämpas i fråga om företag, som skola handläggas vid syn enligt vattenlagen. Följdriktigheten synes emellertid kräva, att samma princip gives tillämpning även i fråga om övriga skogsutdikningsföretag, till vilka statsbidrag må beviljas.

De sakkunniga hava föreslagit, att statsbidrag i regel ej skulle kunna utgå, därest ej båtnadsvärdet överstege torrlägningskostnaden med minst en tredjedel av denna. Lämpligheten av en dylik skärpning av förenämnda princip synes emellertid kunna ifrågasättas. Det torde kunna befaras, att denna skärpning skulle medföra en strävan hos vederbörande förrättningsmän att i fråga om alla räntabla företag uppskatta båtnaden till sådant värde, att den av de sakkunniga föreslagna proportionen mellan detta och kostnaden uppnåddes. Det med skärpningen avsedda syftet att från rätt till bidrag avskära de mindre räntabla företagen skulle sålunda ej vinnas. Därjämte är att märka, att ett utsträckande av ifrågasvarande bidragsverk-

Departements-
chefen.

samhet till att avse även sistnämnda företag givetvis är ägnat att öka intresset för skogsdikningen bland landets skogsägare.

Vad angår sättet för uppskattningen av båtnadsvärdet vid här avsedda företag finner jag ej någon principiell erinran att göra mot vad de sakkunniga härutinnan anført. Av praktiska skäl torde det emellertid vara nödvändigt, att vissa enhetliga och lättillämpade normer fastställas för denna uppskattning. Erforderliga åtgärder i detta syfte torde böra vidtagas av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till vad sålunda anförts tillstyrker jag de sakkunnigas förslag i förevarande avseende med den jämkning, att statsbidrag regelrätt må kunna beviljas till här avsett företag, så snart båtnadsvärdet uppgår till minst samma belopp som kostnaden för torrläggningen. Prövningen, att företaget uppfyller detta villkor, bör givetvis ankomma å vederbörande skogsvårdsstyrelse.

Storleken av statsbidraget.
De sakkunniga.

Beträffande statsbidragets storlek hava de sakkunniga föreslagit, att statsbidrag skulle kunna beviljas till högst 50 procent av den godkända kostnaden för torrlägningsarbetet, dock att, i den mån det godkända båtnadsvärdet överstege kostnaden med mera än två tredjedelar av denna, bidraget skulle undergå skälig minskning.

I motiveringen till detta förslag hava de sakkunniga till en början framhållit, att i den torrlägningskostnad, som enligt förslaget skulle ligga till grund för statsbidragets beräkning, ej borde ingå någon undersöknings- och förrättningskostnad, samt till stöd härför anført:

Det kunde förutsättas, att undersökning och förrättning vid skogsutdikningar komme att i regel utföras av skogsvårdsstyrelsernas för sådant ändamål anställda personal. Dyligt arbete borde i allmänhet utföras för den fasta avlöningen jämte resekostnads- och traktamentsersättning, dock att skogsvårdsstyrelse givetvis borde äga rätt att bestämma gottgörelsen för arbetet efter andra grunder. De enskilda dikningsintressenterna borde icke betungas med andra kostnader för nu ifrågavarande arbete än för fri kost, logi m. m. till förrättningsmannen, för hantlangning och ett obetydligt bidrag för själva arbetet, varom allt Kungl. Maj:t borde äga meddela föreskrifter. Det finge erinras, att de skogsvårdsstyrelser, som hittills understött skogsutdikning, allmänt lämnat detta i form av kostnadsfri undersökning och planläggning. Av dessa skäl och då de sakkunniga hade för avsikt att förorda, att skogsvårdsstyrelserna måtte beredas ökade medel bland annat för avlönanDET av omförmälda personal, ansåge de, att någon undersöknings- och förrättningskostnad icke borde inräknas i det kostnadsbelopp, som skulle grunda statsbidrag.

Med avseende å det av de sakkunniga föreslagna högsta bidragsbeloppet hava dessa anført:

Något behov syntes ej föreligga att beträffande skogsutdikning fastställa olika maximibelopp för skilda landsdelar under skogsvårdslagen, utan torde ett enhetligt belopp böra stadgas. Då det vore av vikt att icke genom snäva bestämmelser över hövan inskränka omfattningen av den avsedda dikningsverksamheten, borde detta belopp icke sättas alltför lågt. Att maximibidragen

från statens avdikningsanslag satts för södra och mellersta Sverige till allenast en tredjedel av kostnaden, sammanhänge i viss mån med att avdikningslån kunde därjämte ges, ibland ända till hela det återstående kostnadsbeloppet. Då någon sådan lånemöjlighet icke nu ifrågasattes, borde gränsen för bidragen höjas. Med hänsyn härtill och då, såsom ovan angivits, vissa, om ock ej särdeles stora, bidrag torde böra utkrävas av markägarna till undersöknings- och förrättningskostnaderna, hade de sakkunniga stannat vid att förorda ett maximum av hälften eller 50 procent av den godkända kostnaden.

Det vore klart, att lägre bidrag kunde ges, när omständigheterna syntes tala för en sådan åtgärd. En omständighet, som i vissa fall kunde finnas böra föranleda sådan reduktion av bidragsbeloppet eller medföra, att bidrag alldeles vägrades, vore äganderätten till marken. Ehuru väl skogsmarkernas utdikning vore ett stort samhälleligt intresse, i vems ägo än marken befunde sig, torde det icke vara lika nödvändigt att med statsunderstöd bispringa alla markägare. De, vilka såsom aktiebolagen vore avsedda att hava en utöver människors livslängd utsträckt fortvaro, borde såväl med hänsyn till det mera stadigvarande och uthålliga intresse de kunde förväntas hava av sina skogsmarkens utveckling och förbättring som ock på grund av sin i regel mer solida ekonomi anses äga förutsättningar att i högre grad än andra enskilda skogsägare av egna medel bekosta utdikningar på sina marker. Aktiebolagen hade också merendels en sakkunnig skogsförvaltning, vilken icke i samma mån som enskilda skogsägare i allmänhet tarvade fackmässigt biträde vid utdikningsföretagens planläggande och vid de ekonomiska kalkylernas uppgörande. Det syntes angeläget, att det understöd, som finge beviljas, komme i första hand de skogsägare till godo, som vore främst i behov därav.

Till stöd för förslaget, att statsbidraget skulle undergå skäligen minskning i den mån det godkända båtnadsvärdet överstege kostnaden för torrlägningsarbetet med mera än två tredjedelar av denna, hava de sakkunniga framhållit, att det med visst skäl kunde sägas, att ju förmånligare ett torrlägningsföretag ekonomiskt sett vore, desto mindre anledning finnes att för dess utförande giva markägaren statsbidrag. Denna synpunkt kunde tillgodoses därigenom att, när båtnaden överstege kostnaden med mera än två tredjedelar därav — eller annat belopp, som finnes böra väljas — bidraget skulle undergå skäligen minskning. Denna metod tillämpades vid bidrag från statens avdikningsanslag, ehuru väl bidragsminskningen där inträdde redan så snart båtnaden överstege kostnaden.

Till belysning av statsbidragets beräkning enligt de sakkunnigas förslag hava dessa upprättat ett diagram häröver jämte en tabell, som bifogats betänkandet.

Även i denna del hava i de avgivna yttrandena erinringar framställts mot de sakkunnigas förslag.

Vad först angår den av de sakkunniga föreslagna maximigränsen för statsbidraget hava *åtskilliga myndigheter* förordat, att denna gräns måtte sättas lägre än 50 procent av torrlägningskostnaden. *Domänstyrelsen* och *skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs län* hava sålunda gjort gällande, att stats-

bidrag borde utgå med högst 40 procent av berörda kostnad, och *lantbruksstyrelsen* har yrkat, att bidragskvoten måtte sättas till högst en tredjedel av kostnaden. Liknande yrkanden hava framställts av *länsstyrelsen i Skaraborgs län* och *Sveriges skogsägareförbund*. Till stöd för dessa yrkanden har huvudsakligen anförts, att även ett lägre bidrag än 50 procent av torrlägningskostnaden säkerligen i flertalet fall skulle visa sig fullt tillräckligt att förmå jordägarna att igångsätta här avsedda dikningar samt att det borde beaktas, att enligt de sakkunnigas förslag markägarna endast i ringa grad skulle delta i de jämförelsevis betydande kostnader, som vore förenade med upprättande av planer och förslag till torrläggning, vilka kostnader i övrigt skulle bestridas av skogsvårdsstyrelserna.

Beträffande förslaget, att statsbidraget skulle undergå skälig minskning, i den mån båtnadsvärdet överstege kostnaden med mera än två tredjedelar av denna eller i den mån kostnaden understeg 60 procent av båtnadsvärdet, hava *vissa myndigheter* framhållit, att en dylik reduktionsregel vore olämplig dels med hänsyn till svårigheten att exakt beräkna båtnadsvärdet, dels ock enär sagda regel kunde befaras leda därtill, att avdikning av de ifrågavarande ändamål ekonomiskt mest lämpliga markerna ej komme att utföras. *Åtskilliga andra myndigheter* hava gjort gällande, att minskning av statsbidraget borde inträda, först då kostnaden understeg 40 respektive 50 procent av båtnadsvärdet samt att motsvarande reducering av bidraget borde ske även för de fall, då kostnaden uppginge till belopp, motsvarande 75—100 procent av båtnadsvärdet. Enligt dessa myndigheters mening borde sålunda fullt bidrag kunna utgå, då kostnaden uppginge till minst 40 respektive 50 procent av båtnadsvärdet men ej överstege 75 procent därav.

Jämväl de sakkunnigas uttalanden, att vid bestämmandet av statsbidragets storlek hänsyn borde tagas till vem som vore ägare till marken samt att bidrag i främsta rummet borde komma de skogsägare till godo, som vore främst i behov därav, hava blivit föremål för gensagor i ett *flertal yttranden*. Det har sålunda framhållits, att vid utdelningen av bidrag hänsyn borde tagas allenast till nationalekonomiska synpunkter och samhällets intresse samt att sökandens ekonomiska ställning härvid borde vara utan relevans. Ett riktigt bedömande av sökandens ekonomiska förhållanden vore för övrigt en synnerligen svår och grannlaga fråga, som ej lämpligen borde uppdragas åt de bidragsbeviljande myndigheterna. Ej heller vore det befogat att med avseende å rätten till bidrag tilldela aktiebolag en mindre gynnad ställning än andra markägare, då de förra i många fall vore i lika stort behov av bidrag som de senare.

Departements-
chefen.

För vinnande av syftet med den nu ifrågasatta statliga bidragsverksamheten är det givetvis av stor betydelse, att beloppet av det statsbidrag, som må kunna beviljas till varje särskilt företag, avväges på lämpligt sätt. I likhet med vissa av de i ärendet hörda myndigheterna finner jag mig böra föreslå,

att maximigränsen för detta belopp bestämmes till 40 procent av den godkända kostnaden för torrlägningsarbetet. Ätminstone tills närmare erfarenhet vunnits om verkningarna av ifrågavarande verksamhet, torde man få antaga, att ett sålunda fastställt bidragsbelopp skall vara tillräckligt för att bland landets skogsägare väcka intresse för skogsdikning och förmå dem att i handling omsätta detta intresse.

Med hänsyn till den svarighet, som vid skogsutdikningsföretag oförnekligen föreligger att till ett exakt belopp uppskatta värdet av den genom företaget vunna båtnaden, kan jag ej biträda de sakkunnigas förslag, att statsbidraget skulle underkastas viss reduktion med hänsyn till det procentuella förhållandet mellan torrlägningskostnaden och sagda värde. Tillämpningen av en dylik regel skulle erbjuda alltför stora vanskligheter. Därest maximigränsen för bidrag, såsom jag nyss förordat, sättes till 40 procent av torrlägningskostnaden, torde någon ytterligare restriktion i fråga om statsbidragets storlek näppeligen vara erforderlig. En dylik restriktion synes desto mindre behöfvlig, som de bidragsmedel, varöver varje skogsvårdsstyrelse må komma att förfoga, bliva synnerligen knappa i förhållande till det föreliggande behovet och skogsvårdsstyrelserna sålunda utan särskild föreskrift bliva nödgade att vid bidragstilldelningen iakttaga sträng sparsamhet.

Vad slutligen angår frågan, huruvida vid beviljande av bidrag hänsyn bör tagas till sökandens ekonomiska ställning eller hans egenskap av fysisk eller juridisk person finner jag, med hänsyn till vad de sakkunniga därutinnan anfört, bidrag tillsvidare ej böra utgå till aktiebolag. Beträffande övriga skogsägare torde det böra ankomma å den bidragsbeviljande myndigheten, skogsvårdsstyrelsen, att för varje fall fritt pröva, i vad mån nyssangivna omständigheter böra inverka vid bidragstilldelningen. Skogsvårdsstyrelsen bör dock givetvis härvid städse tillse, att statens uppoffring för ifrågavarande ändamål i intet fall göres större än som erfordras för vinnande av det därmed avsedda syftet.

De sakkunniga hava även behandlat frågan, huruvida här avsett statsbidrag må kunna utgå till sådant torrlägningsarbete, som i annan ordning kommit i åtnjutande av allmänt understöd. De sakkunniga hava i detta avseende föreslagit, att dylikt bidrag icke måtte kunna utgå för sådant i torrläggning ingående arbete, vartill statsunderstöd i form av bidrag eller lån förut utgått eller åtnjöttes, varemot den omständigheten, att till dylikt arbete utgått eller utginge bidrag från skogsvårdskassa eller att till annan del av företaget, än bidraget avsåge, statsunderstöd i form av bidrag eller lån utgått eller åtnjöttes, icke utgjorde hinder för bidrags beviljande.

I betänkandet (sid. 52—54) hava de sakkunniga närmare utvecklade, huru de tänkt sig tillämpningen av de sålunda föreslagna bestämmelserna.

Gentemot de sakkunnigas förslag i förevarande avseende har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* anmärkt att, där understöd från skogsvårdskassa

Konkurrens mellan bidrag frändet ifrågasatta skogsutdikningsarbetet och annat allmänt understöd.

De sakkunniga.

Uttranden,

utginge till företag, som tillerkänts här avsett statsbidrag, berörda understöd och statsbidrag tillsammans icke borde få uppgå till större belopp än halva kostnaden för företaget. *Skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län* har gjort gällande, att markägaren under inga förhållanden borde för ett och samma företag eller del därav få åtnjuta bidrag såväl från skogsutdikningsanslaget som från skogsvårdskassan. Slutligen har *skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län* framhållit, att de sakkunnigas förslag i denna del syntes olämpligt så till vida, att därigenom skogsägare inom de län, där skogsvårdskassans ställning medgäve, att bidrag lämnades till dikningar, ställdes i en alltför gynnsam ställning gentemot skogsägare inom andra län med mindre välbeställd skogsvårdskassa. Till följd härav skulle den enskilda dikningsverksamheten bliva vida lättare att stimulera i förstnämnda län, varigenom dessa finge större möjligheter att upptaga den tävlan om tilldelning från det ifrågasatta skogsutdikningsanslaget, som utan tvivel komme att uppstå mellan länen. I väsentligen enahanda riktning har *skogsvårdsstyrelsen i Älvsborgs län* uttalat sig.

Departements-
chefen.

Mot de sakkunnigas förslag, att här avsett statsbidrag ej må utgå för sådant i torrläggning ingående arbete, vartill statsunderstöd i form av bidrag eller län förut utgått eller åtnjutes, finner jag ej anledning till erinran. Däremot anser jag, i olikhet mot de sakkunniga, att bidrag från skogsvårdskassa bör i förevarande avseende likställas med statsunderstöd, vadan bidrag från det föreslagna skogsutdikningsanslaget ej torde böra få lämnas till sådant torrlägningsarbete, som åtnjutit eller åtnjuter bidrag från skogsvårdskassa. En dylik regel synes påkallad särskilt med hänsyn till förut angivna grundsats, att bidrag från det allmännas sida till här avsedda torrlägningsföretag ej bör lämnas i större utsträckning än som är nödigt för ernående av det med understödsverksamheten avsedda syftet. Det torde emellertid vara tydligt, att den omständigheten, att bidrag från skogsvårdskassa lämnats till planlägnings- och förrättningskostnad för visst torrlägningsföretag, ej bör utgöra hinder, att statsbidrag beviljas till själva företaget.

Vissa detalj-
frågor.

I förenämnda av de sakkunniga framlagda förslag till kungörelse angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag hava upptagits föreskrifter i ett flertal detaljfrågor, avseende innehållet i det kontrakt, som skall upprättas mellan skogsvårdsstyrelsen och vederbörande bidragstagare, skyldighet att ställa säkerhet för kontraktets fullgörande, sättet för bidragets utbetalning till bidragstagaren, rätt för skogsvårdsstyrelsen att meddela tillstånd till avvikelser från fastställd arbetsplan, förverkande av bidrag m. m. I förslaget har därjämte införts en föreskrift om rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som kunna erfordras för vinnande av det med ifrågavarande understödsverksamhet avsedda ändamålet.

Mot här avsedda detaljföreskrifter i de sakkunnigas förslag har jag i stort sett intet att erinra. Det torde emellertid böra ankomma å Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i förevarande anslagsfråga, närmare pröva de sakkunnigas förslag i denna del samt meddela de bestämmelser, som utöver de av mig i det föregående tillstyrkta grunderna för handhavandet av ifrågasvarande understödsverksamhet må finnas erforderliga i detta avseende samt för vinnande av det med verksamheten avsedda ändamålet.

Departements-
chefen.

De sakkunniga hava föreslagit, att tills vidare ett årligt belopp av 500,000 kronor måtte kunna beviljas såsom statsbidrag till skogsutdikningsföretag. De sakkunniga hava härvid framhållit att, då bidragen enligt de föreslagna villkoren skulle lyftas av skogsvårdsstyrelserna och särskilt bokföras hos dessa samt styrelsernas räkenskaper avslutades för kalenderår, det anslag, som kunde komma att anvisas för här avsett ändamål, borde disponeras för ändamålet under visst kalenderår, lämpligen det, vars första hälft inginge i det budgetår, för vilket anslaget anvisats. I enlighet härmed borde enligt de sakkunnigas mening för budgetåret 1927—1928 ett reservationsanslag å 500,000 kronor för ändamålet upptagas i riksstaten samt medgivande lämnas, att från detta anslag finge under 1928 beviljas bidrag till nyssangivna belopp.

Behovet av
anslag m. m.

De sak-
kunniga.

De sakkunniga hava i sammanhang härmed verkställt en beräkning av det belopp, som årligen borde ställas till skogsvårdsstyrelsernas förfogande för bestridande av planläggnings- och övriga förvaltningskostnader för den nu ifrågasatta skogsutdikningsverksamheten. De sakkunniga hava härvid kommit till det resultat, att detta belopp kunde uppskattas till 15 procent av bidragssumman eller sålunda vid en bidragssumma av 500,000 kronor till 75,000 kronor. De sakkunniga hava emellertid härvid förutsatt, att markägaren skulle lämna visst bidrag, beräknat efter 0.5 öre per meter stakad dikeslängd, till undersöknings- och förrättningskostnaderna för ifrågasvarande företag samt därjämte i allmänhet tillhandahålla vederbörande förrättningsmän fri kost och logi, erforderlig hantlangning samt vissa skjutsar. Närmare bestämmelser rörande markägarens skyldighet i dessa hänseenden borde enligt de sakkunnigas mening meddelas av Kungl. Maj:t.

Beträffande det sätt, varpå berörda belopp, 75,000 kronor, borde ställas till skogsvårdsstyrelsernas förfogande, hava de sakkunniga framlagt förslag i ett av dem den 18 januari 1927 avgivet betänkande angående åtgärder för tryggande av skogsvårdsstyrelsernas ekonomi m. m. och därvid hemställt, att skogsvårdsstyrelsernas medelsbehov i detta avseende måtte tillgodoses genom upptagande av högre skogsvårdsavgifter samt, intill dess en dylik ändring genomförts, genom höjning av anslaget till skogsvårdens befrämjande.

Yttranden.

Flertalet av de i ärendet hörda myndigheterna hava tillstyrkt anvisande av ett årligt anslag å 500,000 kronor för den här avsedda bidragsverksamheten. *Statskontoret* och *domänstyrelsen* hava dock ifrågasatt, huruvida ej för budgetåret 1927—1928 anslagsbeloppet borde sättas lägre än 500,000 kronor, enär skogsavdikningsverksamheten knappast kunde igångsättas under sagda budgetår samt det i varje fall vore lämpligt att, innan större anslag anvisades, viss erfarenhet vunnos rörande arbetets organisation m. m.

Departement-
chefen.

På sätt förut nämnts har i statsverkspropositionen för innevarande års riksdag under titeln statens skogsutdikningsanslag för budgetåret 1927—1928 beräknats ett belopp av 200,000 kronor. Ehuru igångsättandet av en verkligt effektiv utdikningsverksamhet å här avsedda skogar otvivelaktigt torde kräva anslag å större belopp, finner jag mig dock med hänsyn till det statsfinansiella läget samt då förrättningar i större utsträckning knappast torde hinna företagas under första verksamhetsåret ej böra tillstyrka, att för sagda budgetår högre anslag för ändamålet äskas än vad sålunda beräknats. Det torde ock vara lämpligt att, innan närmare erfarenhet vunnits om de föreslagna grunderna för understödsverksamhetens handhavande, en viss verksamhet iakttages med avseende å anslagsanvisningen för ifrågavarande ändamål. Anslaget torde givas natur av reservationsanslag.

På sätt i det föregående tillstyrkts, bör det ifrågasatta anslaget efter vissa grunder av Kungl. Maj:t fördelas mellan skogsvårdsstyrelserna för att av dessa utdelas såsom bidrag till här avsedda torrlägningsföretag. Då, såsom de sakkunniga framhållit, skogsvårdsstyrelsernas räkenskaper avslutas för kalenderår, torde det anslagsbelopp, som må komma att tilldelas skogsvårdsstyrelse för budgetåret 1927—1928, böra avses till bidrag under kalenderåret 1928. Hinder synes dock ej böra möta att, därest någon del av tilldelat anslagsbelopp ej kunnat av vederbörande skogsvårdsstyrelse disponeras före sagda års utgång, denna del må utdelas i bidrag under följande år, dock att hänsyn härtill givetvis bör tagas vid fördelning av anslag, som må komma att anvisas till bidrag under samma år. Det bör följaktligen aligga skogsvårdsstyrelse att vid äskande av anslag för ifrågavarande ändamål uppgiva, huruvida och till vilket belopp sålunda odisponerat överskott finnes.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att skogsvårdsstyrelsernas kostnader för handhavandet av ifrågavarande bidragsverksamhet ej böra bestridas från förevarande anslag utan täckas av medel, som i annan ordning ställas till förfogande. Frågan härom torde jag framdeles få anmäla för Kungl. Maj:t i samband med spörsmålet om äskande av anslag till skogsvårdens befrämjande för nästkommande budgetår.

Beträffande det bidrag till undersöknings- och förrättningskostnad för här avsett företag, som markägare bör vara skyldig gälda, torde, på sätt av de sakkunniga föreslagits, erforderliga bestämmelser böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*Departements-
chefens hem-
ställan.*

a) godkänna de av mig i det föregående tillstyrkta grunder för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet inom område, varå skogsvårdslagen äger tillämpning, av torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd; samt

b) till sådant understödjande anvisa för budgetåret 1927—1928 under benämning statens skogsutdikningsanslag ett *extra reservationsanslag* av 200,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.

Bilaga A.

De sakkunnigas förslag

till

kungörelse angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag.

Kungl. Maj:t har — sedan riksdagen *dels* godkänt av Kungl. Maj:t gjord framställning om vissa grunder för understödjande medelst statsbidrag utan återbetalningsskyldighet inom område, varå skogsvårdslagen äger tillämpning, av torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd, *dels ock* till sådant understödjande anvisat anslag under benämningen *statens skogsutdikningsanslag* — funnit gott förordna, att följande villkor skola lända till efterrättelse för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag:

Mom. 1. Från statens skogsutdikningsanslag kan i den ordning nedan sägs anvisas statsbidrag till utförande inom område, varå skogsvårdslagen äger tillämpning, av torrlägningsföretag, vilka avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd.

Mom. 2. Förslag till utförande av företag, vartill statsbidrag må utgå, skall, därest och i den mån i företaget ingående torrlägningsarbete anses böra vidmakthållas under längre tid än tio år, vara upprättat vid synförrättning enligt bestämmelserna i 10 kap. vattenlagen men må eljest vara uppgjort i den ordning, varom skogsvårdsstyrelsernas förbunds centralråd äger meddela närmare bestämmelser. Därjämte skall beträffande företaget vara genom vederbörande skogsvårdsstyrelses försorg verkställd ytterligare utredning i enlighet med föreskrifter, som meddelas av nämnda centralråd.

Ansökning om statsbidrag skall ingivas till vederbörande skogsvårdsstyrelse, som har att med eget utlåtande underställa centralrådet frågan om dylikt statsbidrag och därvid meddela uppgifter om företaget enligt av centralrådet fastställt formulär samt bifoga de handlingar rörande ärendet, som centralrådet föreskriver. För att kunna komma i betraktande vid utdelandet av bidrag från de för löpande budgetåret tillgängliga statsmedel skall sådan framställning vara inkommen till centralrådet före den 1 december.

Efter granskning av handlingarna beslutar centralrådet angående beviljande av statsbidrag med iakttagande, att bidrag främst lämnas till sådana företag, som finnas mest förtjänta av understöd, samt fastställer arbetsplan för de företag, till vilka bidrag beviljas. Är ärende av den omfattning eller beskaffenhet i övrigt, att för dess fullständiga utredning sådan speciell sakkunskap erfordras, som finnes särskilt företrädd inom lantbruksstyrelsen eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, åligger det centralrådet att, innan beslut fattas, från vederbörande styrelse inhämta yttrande i ämnet.

Centralrådet underrättar statskontoret om de bidragsbelopp, som beviljats till varje särskilt företag.

Mom. 3. Statsbidrag till visst företag eller del därav kan beviljas under förutsättning, att centralrådet finner värdet av båtnaden i avseende å markens utnyttjande för skogsbörd överstiga kostnaden för torrläggningen med minst en tredjedel av denna kostnad; dock att i undantagsfall, när särskilda skäl därtill äro, statsbidrag kan beviljas, om värdet av båtnaden är mindre än nyss sagts men uppgår minst till samma belopp som kostnaden för torrläggningen.

Mom. 4. Bidrag må icke utgå för sådant i torrläggning ingående arbete, vartill statsunderstöd i form av bidrag eller lån förut utgått eller åtnjutes, varemot den omständigheten, att till dylikt arbete utgått eller utgår bidrag från skogsvårdskassa eller att till annan del av företaget, än bidraget avser, statsunderstöd i form av bidrag eller lån utgått eller åtnjutes, icke utgör hinder för bidrags beviljande.

Mom. 5. Statsbidrag kan beviljas till högst 50 procent av den utav centralrådet godkända kostnaden för torrlägningsarbetet.

I den mån det av centralrådet godkända båtnadsvärdet överstiger kostnaden med mer än två tredjedelar av denna, skall bidraget undergå skäligen minskning.

Mom. 6. Med den, som mot åtnjutande av statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag åtager sig ett torrlägningsarbete, skall vederbörande skogsvårdsstyrelse upprätta skriftligt kontrakt.

Genom dylikt kontrakt skall bidragstagaren förbinda sig

att inom bestämd tid fullborda torrlägningsarbetet i överensstämmelse med den fastställda arbetsplanen,

att därvid iakttaga de föreskrifter, som av centralrådet eller vederbörande skogsvårdsstyrelse härutöver må hava meddelats,

att fullgöra de övriga åtaganden, som enligt denna kungörelse åligga bidragstagaren,

att bestrida vad till företagens fullbordande må erfordras utöver beviljat bidrag från förevarande anslag och det understöd, som eljest må utgå till företaget från skogsvårdskassa eller i form av bidrag eller lån av statsmedel, samt

att vid arbetets utförande underkasta sig kontroll av vederbörande skogsvårdsstyrelse.

Därest förslaget icke upprättats vid syn enligt 10 kap. vattenlagen, skall bidragstagaren därjämte i kontraktet förbinda sig att underhålla torrlägningsarbetet i den omfattning och under den tid, som i kontraktet bestämmes, vid äventyr att skogsvårdsstyrelsen äger att, efter besiktning av två ojäviga män, på den försumliges bekostnad verkställa arbetet.

Kontraktet skall jämte fullständiga avskrifter och kopior av de till den fastställda arbetsplanen hörande handlingar och ritningar förvaras hos vederbörande skogsvårdsstyrelse.

Har kontrakt icke avslutats inom två år från det centralrådet meddelat beslut om bidrags beviljande, är frågan om bidrag till företaget förfallen. Skogsvårdsstyrelsen har att härom omedelbart underrätta statskontoret.

Mom. 7. För fullgörandet av kontraktet ävensom, därest mot kontraktet brytes, för återbärande av lyftad del av statsbidraget jämte därå upplupen ränta skall ställas säkerhet, som av vederbörande skogsvårdsstyrelse godkännes. Sådan säkerhetsförbindelse skall upphöra att gälla, så snart torrlägningsarbetet blivit av skogsvårdsstyrelsen godkänt, dock att vid företag, vartill förslag icke uppgjorts vid syn enligt 10 kap. vattenlagen, säkerhetsförbindelsen skall beträffande underhållets fullgörande fortfara att gälla under den för sådan underhållsskyldighet i kontraktet bestämda tiden. Säkerhetsförbindelsen skall förvaras hos skogsvårdsstyrelsen. Gentemot statskontoret ansvarar skogsvårdsstyrelsen för fullgörandet av de åtaganden, säkerhetsförbindelsen avser.

Mom. 8. Det tillkommer vederbörande skogsvårdsstyrelse att hava in-seendet över utförandet av torrlägningsarbete, beträffande vilket kontrakt blivit antaget, ävensom att meddela slutligt godkännande av sådant arbete: dock att centralrådet äger föreskriva, att företag, beträffande vilket yttrande inhämtats från lantbruksstyrelsen eller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen efter ty i mom. 2 sägs, icke må av skogsvårdsstyrelsen godkännas, förrän vederbörande ämbetsverk meddelat, att från dess sida hinder icke möter för godkännandet.

Mom. 9. Sedan kontrakt avslutats och säkerhetsförbindelse godkänts, äger skogsvårdsstyrelsen att med bifogande av bestyrkta avskrifter av dessa handlingar hos statskontoret rekvirera beviljat statsbidrag, varefter detta av statskontoret utanordnas till styrelsen för att i den ordning nedan sägs tillhandahållas bidragstagaren. I avvaktan på medlens användning för avsett ändamål förvaltas de av skogsvårdsstyrelsen samt skola särskilt bokföras och redovisas. Uppstående ränteinkomst tillfaller skogsvårdsstyrelsen.

En första utbetalning till bidragstagaren må enligt skogsvårdsstyrelsens bestämmande ske, sedan hos denna styrelse styrkts, att arbetet blivit påbörjat.

Återstoden av statsbidraget får, likaledes enligt skogsvårdsstyrelsens bestämmande, lyftas i den mån arbetets fortgång styrkes genom till styrelsen ingivna bevis eller intyg, dock skall städse en fjärdedel av statsbidraget innestå, intill dess arbetet blivit vederbörligen avsynat och av skogsvårdsstyrelsen godkänt.

Mom. 10. Vederbörande skogsvårdsstyrelse äger meddela tillstånd till avvikelse från fastställd arbetsplan; åliggande det därvid skogsvårdsstyrelsen att, därest sådan avvikelse föranleder minskning av den del av kostnaden för företaget, vartill statsbidrag beviljats, såsom villkor för dylikt tillstånd föreskriva motsvarande minskning av statsbidraget. Å skogsvårdsstyrelsen ankommer jämväl att, då bidragstagare mot avstående av statsbidrag önskar befrielse från för bidragets tillgodonjutande föreskrivna villkor, meddela för bidragets indragande erforderliga föreskrifter.

I händelse avvikelse utan därtill erhållet tillstånd skett från den fastställda arbetsplanen,

eller arbetet icke blivit fullbordat inom därför bestämd tid och skogsvårdsstyrelsen ej heller meddelat anstånd med dess utförande,

ankommer det på skogsvårdsstyrelsen att inställa all vidare utbetalning av statsbidraget samt återfordra vad därav uppburits att inom viss angiven tid på en gång eller efter hand inbetalas till skogsvårdsstyrelsen. Å sålunda lyftade och återburna medel skall bidragstagaren erlægga fem procent årlig ränta från lyftningsdagen till dess återbetalning sker.

Skogsvårdsstyrelsen skall omedelbart till statskontoret inleverera sålunda återburna eller icke vidare disponerade bidragsbelopp, varemot räntan tillfaller skogsvårdsstyrelsen.

Alla kostnader av vad namn de vara må, som föranledas för skogsvårdsstyrelse till följd av indragning eller återbäring av utbetalade bidrag, skola bestridas eller gottgöras av bidragstagaren.

Mom. 11. Alla med statsbidrag utförda arbeten skola i den omfattning och under den tid, som bestämts vid syn enligt 10 kap. vattenlagen eller i det upprättade kontraktet, av vederbörande delägare i företaget underhållas, intill dess sådan underhållsskyldighet kan varda andra i laga ordning ålagd eller vederbörande från underhållsskyldigheten befriats.

Övervakandet av underhållsskyldighetens fullgörande skall ankomma på vederbörande skogsvårdsstyrelse.

Därest underhållsskyldigheten försummas, skall beträffande företag, vartill förslag upprättats vid syn enligt 10 kap. vattenlagen, med avseende på bristens botande och uttagandet av därför erforderliga kostnader hos den försumlige gälla vad därom stadgas i 13 kap. 17 § nämnda lag; och skall befogenhet att i här avsett fall bota bristen och uttaga därför erforderlig kostnad hos den försumlige tillkomma vederbörande skogsvårdsstyrelse.

Mom. 12. Varje skogsvårdsstyrelse, som förmedlar statsbidrag från nu ifrågavarande anslag, skall årligen före den 1 april till centralrådet avgiva redogörelse i två exemplar för rörelsen under nästföregående år enligt föreskrifter, som meddelas av centralrådet. Centralrådet åligger att efter granskning av redogörelsen med eget utlåtande före den 1 juni överlämna det ena exemplaret till statskontoret.

Mom. 13. Kungl. Maj:t äger meddela de närmare bestämmelser, som kunna erfordras för vinnande av det med ifrågavarande understödsverksamhet avsedda ändamål.